TBKP Program Tasarısı tartışmaları

Bütün ülkelerin proleterleri birleşiniz!

yeni yol

TİP ve TKP Merkez Komiteleri tarafından yayınlanmaktadır — 1 Mart 1988, Sayı9

TBKP Program Tasarısı yaklaşık üç aydan beri Yeni Yol'un bu konuyla ilgili ekinde tartışılmaktadır. Program Tasarısı daha önce de iki partinin temel örgütlerinde tartışılmıştır. Bu tartışma bir bakıma şimdi kamuoyuna açık olarak sürmektedir. Bu tartışmaya paralel olarak her iki partinin çalışmaları somut olarak bütünleşmekte, TİP ve TKP Genel Sekreterleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu ile dayanışma, politik göçmenlerin dönüş hakkını elde etme ve komünist hareketin legalleşmesi için mücadele ile program tasarısının tartışılması birbirine daha sıkı bağlanmaktadır.

Program tartışmasına çok sayıdaki yoldaşımız kişisel görüşleriyle, eleştiri ve önerileriyle katılmaktadır. Yeni Yol redaksiyonu yoldaşlarımızın imzalarını taşıyan bu yazıları ya tümüyle ya da belirli bir ağırlık noktasına ilişkin bölümlerini seçerek yayınlamaktadır. Yürüyen canlı tartışma, her iki parti üyelerinin TBKP'nin programına katkı yapmaya ilişkin haklarını etkin bir şekilde kullandıklarını kanıtlamaktadır. Program tartışması, TBKP'nin demokratik niteliğini daha oluşum sürecinde belirlemektedir.

TBKP Program Tasarısı'nın tartışması doğallıkla yeni yaklaşımlara yönelik olarak yoğunlaşmaktadır. Bu tartışmada yeni yaklaşımları değişik açılardan eleştiren görüşlerin yanısıra bu yaklaşımları derinleştiren ve daha ileri götüren görüşler de yeralmaktadır. TBKP Program Komisyonu ilerki bir tarihte tartışmanın gelen değişik görüşlerin ışığında değerlendirmesini yapacaktır. Bugünkü evrede her iki yönde de yoldaşların görüşlerini açıklayan yazılarını bize göndermelerini, tartışmayı daha da zenginleştirmelerini beklediğimizi açıklamak istiyoruz.

TBKP Program Komisyonu

Sınıf Mücadelesi ve Global Sorunlar

İlhan DERİN

Çoğu kez "İnsanlığın yaşamsal genel çıkarlarının işçi sınıfının çıkarlarından önde geleceğini" anlatıyoruz birbirimize; klasikleri tanık gösteriyoruz. Devrimciler arasında, "devrim mi önemli barış mı?" ya da "Global sorunlar mı önemli, sınıf mücadelesi mi?" türünden sorular sorulduğu sürece "Bir atom savaşı tüm devrimlerin de sonu demek olur... İnsan soyunun varlığı tehlikedeyse, tüm sınıf mücadeleleri de yok olma tehlikesiyle yüz yüzedir" türünden çok basit gerçekleri yinelemek de zorunlu olacaktır. Ama bir tehlike çıkıyor ortaya: Giderek sorunu "devrimcilerin katlanması gereken bir fedakarlık" gibi algılama alışkanlığı doğuyor. Duyan sanır ki, elimizde bir takım devrimci olanaklar, konumlar var da, insaniyet adına "feragat" ediyoruz...

Oysa insanlığın varlık-yokluk sorununu en başa yazmak, "sınıf mücadelesinin" başarısı için de gerekli değil mi? Soruyu bir de şöyle soralım: Biz, "Her şeyden önce işçi sınıfının çıkarları gelir! Bu uğurda göze alamayacağımız risk yoktur!" diyecek olsak, günümüz dünyasını bir barut fıçısına çeviren şu koşulların belirleyiciliğini gözardı ederek sınıf mücadelesini başarıya ulaştırabilir miyiz? Hele, devrime böyle ilerleyebilir miyiz? Global sorunlar, başta bir nükleer savaş tehlikesi sınıf mücadelesinin kendi özgül koşullarını da, ve bir o kadar önemli olarak da: sınıf mücadelesinin öznesi olan yığınların bilincini de nesnel olarak belirlemiyor mu?

***

Son yıllarda hızla küçülen bir yer küre üzerinde yaşıyoruz: "Bilimsel teknik devrimin alabildiğine geliştiği, ekonomik faaliyetlerin uluslararasılaşmasının hızlandığı, insanlığın karşısına sistem farkı tanımayan evrensel insanlık sorunlarının -global sorunların dikildiği ve bunların en önemlisi barış sorununun tam anlamıyla önem kazandığı dünyamızda ulusların ve devletlerin yazgısı birbirine her zamankinden daha bağlı bir duruma gelmiştir." (TBKP Program Tasarısı s. 15)

Sınıf mücadelesi açısından bu, proletarya enternasyonalizminin ve uluslararası dayanışmanın öneminin olağanüstü artması demektir.

Aynı zamanda bu, sınıfsal sorunlarla global sorunlar arasında çok yanlı, bileşik bağlar oluşması demektir:

İşin bir yanı, işçi sınıfının karşı karşıya olduğu yeni sorumluluk: "Günümüz koşullarında işçi sınıfının tarihsel misyonu bir ölçüde ikinci bir boyut kazanmıştır. İnsanlığın sosyal ve ulusal boyunduruktan kurtulmasının da ötesinde, işçi sınıfı insanlığı termonükleer bir felakette yokolmaktan kurtarmakla yükümlüdür." (Y.Krasin - Barış Savaşımında Global Olan ile Sınıfsal Olan. Perestroyka-Glasnost-Perestroyka. s. 24)

Sorunun bir de öbür yüzü var: Tarih insanlığa yalnız yanıtlayabileceği sorular sorar, diyor eski ustalar. İşçi sınıfı yeni sorumluluklarla karşı karşıyaysa, hayat mutlaka bu görevin üstesinden gelecek araç ve olanakları da getiriyordu! İşçi sınıfının, tarihsel misyonunun şu iki boyutunu bağlamak gibi çetin bir görevi yerine getirmesi için elinde hangi yeni araç ve olanaklar var?

Global sorunlar, insanlığın varlık-yokluk sorunu yalnız işçi sınıfını düşündürmüyor. Tüm diğer sınıf ve katmanlar da aynı sorunlarla karşı karşıya: Bu, sağduyu ve realizm temelinde çok geniş çevrelerle diyalog ve işbirliğini olanaklı kılıyor. Özellikle aydınlar, kültürün ve bilginin taşıyıcıları, tehlikeleri tüm boyutlarıyla kavrayabiliyor ve bu alan-

da işçi sınıfının en yakın bağlaşıkları oluyorlar. "Yarınlar bizim" diyebilen işçi sınıfı için aydınlarla bağlaşıklığın özel bir değeri var. Bu bağlaşıklık, ileri gelecekte bu sınırları aşıp, emeğin kurtuluşu hedefini de kapsayacak tarihsel bir blokun da potansiyelini taşıyor.

Bu yaşamsal sorunlarla sınıf karşıtlarımız da karşı karşıya: Bu, nesnel olarak onları da ödünler vermeye, uzlaşmalara zorluyor. İşçi sınıfına karşı şiddet ve terör yöntemlerine başvurma olanaklarını sınırlıyor, sınıf mücadelesinin barışçıl "oyun kuralları" üzerinde belli bir mutabakatı nesnel olarak olanaklı kılıyor...

İşçi sınıfının yeni sorumlulukları olduğu kadar yeni olanakları da uzay ve atom devrinin eşiğine vardığımız 21. yüzyılın sınıf mücadelelerinin ve devrimlerinin niteliğini belirleyecektir. Bu mücadelelerin başarısı, savaşkanlık ile esnekliği, mücadele ve bağlaşıklık kurma yeteneği ile ödün verme ve uzlaşmaya varma becerisini birlikte gö türme ustalığına bağlı olacaktır.

***

Genel insanlık sorunlarının başında nükleer bir savaş tehlikesi geliyor. İşçi sınıfı için, insan soyunun geleceğinden sorumluluk duyan her insan için bir numaralı görev, bir atom savaşını önlemek, savaşı ve savaş tehdidini insanlığın yaşamından çıkarmaktır.

Savaşların yanısıra ekolojik sorunlar da insanlığın varlığını tehdit ediyor. Bu, canlı doğanın yokolması tehlikesidir. Dünyada canlıların yaşamını olanaklı kılan koşulların, doğal dengelerin bozulması, çevrenin, hava ve suların zehirlenmesi tehlikeleridir. Uygarlığın sürdürülmesi için vazgeçilmez şekilde gerekli olan hammadde ve enerji kaynaklarının kuruması tehlikesidir...

İnsanı insan yapan yalnız onun fiziksel varlığı değil, herşeyden önce onbinlerce yıllık kültür ve uygarlık birikimidir. Bu yüzden, kültürel ve moral değerlerin çürümesi tehlikesi, bilim ve tekniğin tüm insanlığı mutlu etmek için kullanılacağı yerde, kötüye kullanılarak insanlığın düşmanı konumlarına getirilmesi tehlikesi gibi sorunlar da insanının insanlığını tehdit eden global sorunlardır.

Günümüzde halklar arasında toplumsal adaletsizlik, kimi yerlerde yığınsal açlık, ırkçılık, çağdışı rejimler, insan haklarının çiğnenmesi sorunları da global sorunlardır: Hızla küçülen dünyada bu sorunlar büyüyor ve insan uygarlığını ve kültürünü bir bütün olarak tehdit eden kanser urlarına dönüşme tehlikesi taşıyorlar.

Örneğin üçüncü dünya ülkelerini boğan dış borç sorunu böylesi tehlikeleri gözle görünür hale getirdi. Bu sorun, artan bir hızla yalnız üçüncü dünya ülkelerinin ekonomisini değil, hangi sistemden olursa olsun tüm ülkeler arasındaki para ilişkilerinin temellerini tehdit eden, uluslararası tefecilik kurumlarını bile dehşete düşüren bir düzeye yükseliyor.

TBKP Program Tasarısı global sorunları tüm yanları ile ele alıyor. Bu sorunların çözümü için "küçük-büyük tüm devletlerin ortak çabasının" gerekliliğini belirtiyor. "Birleşmiş Milletler Örgütü çerçevesinde uluslararası kollektif bir sistemin oluşması" girişimlerini destekliyor. Aynı zamanda ülkemizde bu sorunlar temelinde "yeni tür demokratik hareketlerin ortaya çıkışına" işaret ediyor, bu çabalar destekliyor. (TBKP Program Tasarısı s. 49-50)

Global sorunların çözümüne yönelik çabalar komünistlerin faaliyetinde başlı başına bir alandır. Ama bu çabalar aynı zamanda bugün komünistlerin tüm diğer alanlardaki mücadeleleri ile de içiçe geçiyor. İşçi sınıfının tarihsel misyonunun ikinci boyutu, genelleyerek söylerek "İnsanlığın yok olmasını önleme" görevi, TBKP'nin stratejisinin tüm alanlarında da yansıyor.

***

Günümüzde sınıf mücadelesinin hiç bir temel görevi yok ki, global bir boyutu da olmasın! Politik mücadelenin her alanında devrimcilerin ulusal ve uluslararası boyutların yanısıra sınıfsal ve global boyutları bulup çıkarması, bunların getirdiği yeni zorlukları ve olanakları kavraması, bu bilgiyi eylemde hayata geçirmesi gerekiyor. Başarı için vazgeçilmez bir koşul bu bugün.

Örnek olarak ülkemizin dış borç sorununu alacağım.

Bu çözülmesi son derece zor, ama bir o kadar da yakıcı bir sorun. Komünistlerin emekçi yığınlara karşı sorumluluğu var: Bu soruna somut, gerçekçi çözüm yolları bulup önermekten geri duramayız.

Bu sorunun çözümünde temel güç kuşkusuz, bu borçların yükü en ağır şekilde omuzlarına yüklenenlerdir. Emekçilerdir. Bu yüzden bu sorun en başta emperyalist sömürüye ve onun işbirlikçilerine karşı emekçi halkın mücadelesi sorunudur, "sınıfsal bir sorun" dur...

Aynı zamanda dış borçlar ulusal ekonomiyi yıkıma uğratıyorlar. Tüm ulusal güçleri, bu arada sınıf karşıtlarımızın bir kesimini de tehdit ediyorlar. Demek bu sorun aynı zamanda "ulusal bir sorun"dur...

Aynı zamanda bu sorunun çözümü tüm borçlandırılmış "üçüncü dünya ülkelerinin birlikte hareketini gerektiriyor. Demek bu sorun aynı zamanda "uluslararası bir sorun"dur.

Nihayet dış borçlar sorunu bugün eriştiği boyutlarla emperyalist tefecilik merkezlerini bile "çözümler" aramaya zorlayan bir "global sorun" haline gelmektedir.

ABD bankalarına, uluslararası para kurumlarına kalsa, onların bulacağı çözüm yolları elbette yeni sömürgecilik çerçevesini aşmayacak, gerçekte hiç bir şeyi çözmeyen geçici "ağrı kesici" önlemlerden öteye gitmeyecektir. Gerçek bir çözüm için vazgeçilmez bir önkoşul halkların aktif olarak sorunun çözümüne katılması ve borçlandırılmış ülkelerin birlikte kararlı hareketidir. Ama şu önemli olanak gözden kaçırılmamalıdır: Sorunun bugün global bir sorun haline gelmesi, emperyalist para kurumlarını da müzakereye, ödün vermeye zorlamakta, ezilen halkların, ülkelerin mücadelesi için daha elverişli koşullar yaratmaktadır. Bu temelde, gelecekte sorunun çözümü için karşılıklı ödünlerle bir mutabakat oluşturmanın mümkün olacağı bir ortam doğabilmektedir.

Sorunun tüm düzeyleri: ulusal ve uluslararası, sınıfsal ve global düzey birbiriyle özdeş olmayan, farklı düzeylerdir; aynı zamanda bunlar içiçe geçmiş ve bileşik bir bütün oluşturmuşlardır. Bu çetin sorunun çözümü için tüm bu düzeyleri hesaba katmak zorunludur. Hem ulusal ölçüde, geniş bağlaşıklıklar kurma yeteneği, hem de antiemperyalist uluslararası dayanışma, hem yüksek bir savaşkanlık düzeyi, hem de ödün verebilme, uzlaşabilme esnekliği olmazsa olmaz ön koşullarıdır.

***

Bir başka örnek Türkiye'nin NATO üyeliği karşısında alınacak tutumla ilgili.

NATO, emperyalist bir askersel bloktur. NATO'ya girişin ülkemiz için acı sonuçları oldu: NATO şemsiyesi altında Türkiye'de kontrgerillalar kurulmuş, askersel darbeler yapılmış, militarizm demokrasiye, emekçilere, işçi sınıfının mücadelesine ağır darbeler vurmuştur - NATO sorunu Türkiye işçi sınıfı ve emekçileri için bir bakımsa sınıfsal bir sorundur.

NATO, ülkemizin güvenliğini güçlendirmemiş, tersine bölgede istikrarsızlığı yükselterek ulusal güvenliği zayıflatmıştır. NATO içinde Türkiye'nin ulusal onuru ağır yaralar almış, ülkemiz ABD uydusu haline getirilmiştir - NATO sorunu nesnel olarak tüm Türkiye halkı için ulusal bir sorundur.

NATO, topraklarımızı komşularımıza karşı, Ortadoğu ve Körfez ülkelerine, bölgedeki tüm yurtsever güçlere karşı bir tehdit ve saldırı merkezine çevirmiştir - Türkiye'nin NATO üyeliği tüm antiemperyalist güçler için uluslararası bir sorun olmuştur.

Tüm bu boyutların yanısıra, günümüz dünyasında Türkiye'nin güvenliğini bölge ve dünya güvenliğinden ayrı düşünmek olanaklı değildir artık. Bir Üçüncü Dünya Savaşının çıkışı önlenemezse, Türkiye NATO üyesi olsa da, olmasa da yazgısı tüm dünyanın yazgısından farklı olmayacaktır. NATO üyeliği sorunu, halkların en önemli sorununun, barış içinde yanyana varolmak, ya da

bir atom savaşında toptan yok olmak sorununun bir parçasıdır - o, herşeyden önce global bir sorundur. Bu sorunun kesin çözümü de ancak global düzeyde olanaklıdır.

Gorbaçov yoldaş İtalya KP merkez organı Unita ile yaptığı söyleşide, dünyadaki bloklaşmaların "tarihsel olarak gelişmiş" olan "politik realiteler" olduğuna işaret etmiş ve "gerçekçi bir politika geliştirmek isteyen kişi bunu görmezlikten gelemez" demişti. (Pravda 20.5.87)

TBKP'nin barış ve demokratik yenilenme stratejisi, NATO üyeliğinin işçi sınıfını ve demokrasi güçlerini en fazla tehdit eden aracını, militarizmi geriletmeyi amaçlıyor. Aynı zamanda Türkiye'de ABD askersel varlığına son vermek ve topraklarımızı nükleer silahlardan arındırmakla NATO'nun ulusal çıkarları bölge güvenliğini tehdit eden ülkemizdeki temel araçlarını etkisizleştirmeye yöneliyor.

Öte yandan TBKP Program tasarısı Türkiye'nin NATO üyeliğinden çıkmasını gündeme getirmiyor. Cünkü ülkelerin karşılıklı bağımlılığı koşulunda, tek taraflı olarak "Türkiye NATO'dan çıksın" demekle bu sorunu çözebileceğimizi sanmak gerçekçi değildir. Her şeyden önce global olan bu sorunun çözümü, ancak barışın dünya ölçüsünde güvenceye bağlanmasıyla, askersel blokların karşılıklı olarak tümüyle ortadan kaldırılmasıyla mümkündür: Tasarı Türkiye'nin "NATO içinde kendi meşru güvenlik çıkarlarına ve dünya barışının çıkarlarına uygun bir politika" izlemesini ve NATO ve Varşova Anlaşmasının düzeylerinin eşit güvenlik temelinde sürekli indirilerek, "iki askersel paktın eşzamanlı kaldırılması için çaba" göstermesini öngörüyor. (TBKP Program Tasarısı s. 40)

Türkiye'nin NATO üyeliği sorununa böyle bir yaklaşım, sorunu çok boyutluluğu içinde ele alan, ulusal olanı uluslararası olanla, sınıfsal olanı global olanla, savaşkanlığı esneklikle bağlayabilen bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, aynı zamanda NATO üyeliğinden yana olan kimi çevreler de içinde, çok değişik görüşten çevreleri barış, ulusal güvenlik ve demokrasi istemleri etrafında birleştirebilecek bir yaklaşımdır.

***

Böylesi bir politika yalnızca nesnel koşulların getirdiği bir gereklilik değildir. Bu aynı zamanda geniş halk yığınlarının güvenini kazanmak için de zorunludur:

Emekçiler, yakıcı somut sorunlara gerçekçi, inandırıcı çözüm önerileri bekliyorlar partilerden. Ve yapılan önerilerin gerçekçiliğini, güvenilirliğini (bugün henüz bilinçle değilse bile, en azından sezgiyle, bir tür toplumsal içgüdüyle) eskisinden daha iyi değerlendirebiliyorlar.

Burada bilimsel-teknik ilerlemeyle kitle iletişim araçlarının olağanüstü yaygınlaşmasının da rolü var. Yurdumuzun da, en uzak köşesindeki insan bile radyodan, televizyondan (gerçeği çarpıtmak için ne büyük çabalar harcanırsa harcansın) dünya hakkında giderek bir görüş geliştirebiliyor. "AIDS tehlikesini", "Atmosferin ozon katmanının delindiğini" ve "Bir Üçüncü Dünya Savaşı'nın herşeyin sonu demek olacağını" biliyor.

Günümüzde pek çok ülkede (yalnız en gelişmişlerinde değil, "üçüncü dünya" ülkelerinin de pek çoğunda) halkın, çatışmayı yöntem edinen partilerden çok uzlaşmayı, diyaloğu, işbirliğini yeğleyen partilere yakınlık gösterdiği görülüyor. Kuşkusuz bu olgunun birden fazla nedenleri var ve ciddi, etraflı araştırmalara konu olması gerekir. Ama bunun, bir atom savaşı tehlikesinin çok geniş çevrelerde tartışıldığı bir döneme raslaması, ve özellikle Batı Avrupa ülkelerinde güçlü barış hareketlerinin yükselmesiyle eş zamanlı düşmesi de sanırım raslantı değil. Savaş mı - barış mı sorunu, halkların politik güçleri değerlendirmesinde giderek ağırlığı artan bir ölçüt oluyor.

Biz bu olguyu işçi sınıfının tarihsel misyonunu gerçekleştirmesine yardımcı bir etkene, gerek "toplumsal ilerleme" çabasının gerek "yokolmayı önleme" uğraşının bir motor gücüne dönüştüremezsek, o zaman o belki de daha çok olumsuz sonuçlarda dışa vuracaktır kendini: Savaşkanlığın azalması, pasiflik, kadercilik, dış dünyadan kopup içine kapanmak şeklindeki bireyci ya da dinsel eğilimler... Ondan sonra bu durumdan yakınmak, hele yığınları suçlamaya kalkışmak anlamsız olacaktır. Nesnel koşullar sevinmek ya da yerinmek için değil, doğru bir politik çizgide en uygun eylem biçimlerine yönelmek için gerekli bize.

Oysa tolerans ve işbirliği eğilimlerini biz, yığınları savaşsız bir dünya için, çok sesli, gerçekten demokratik bir düzen için, yeni demokratik bir politik kültürü topluma maletmek için aktif tutum almaya yöneltecek etkenler haline de getirebiliriz.

***

İşçi sınıfının tarihsel misyonunun iki boyutu nesnel olarak içiçe geçiyor, birbirine bağlanıyor. Ancak bu bağı görebilen, insanlığın varlık yokluk sorunlarını öne alan devrimciler; yaşamdaki sorunların içerdiği çok boyutluluğu, sınıfsal ve global boyutların birlikteliğinin getirdiği zorlukları ve olanakları kavrayarak gerçekçi çözümler arayan devrimciler yığınların güvenini kazanabilir, emekçileri devrime götürebilir. ■

KÜLTÜR BÖLÜMÜ ÜZERİNE

Ali İNCESU

"Demokratik bir kültür politikası için" başlıklı bölüm üçe ayrılmalı ve netleştirilmelidir.

a) Bilim ve üniversiteler
b) Edebiat ve sanat
c) Fiziksel gelişme, Spor

"Edebiyat ve Sanat" konusunda program önerilerim şöyledir:

– Toplumun gelişmesi, güzelleşmesi tinsel zenginlik kazanması için güzel sanatlar devlet tarafından desteklenmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

– Edebiyat ürünleri okullara, orduya, bakanlıklara, öteki devlet kurumlarına alınmalı, radyo, televizyon ve basın tarafından tanıtılması yapılarak yaygın okunması sağlanmalıdır.

– Resim ve heykel devlet tarafından desteklenmeli, satın alınmalı, devlet kurumlarında, fabrikalarda, okullarda, köylerde, bankalarda sergilenmeli, yaşamın bir parçası haline getirilerek yaygınlaşması sağlanmalıdır.

– Her şehirde, kasabada kültürel sanatsal gösteri yapılabilecek, tiyatro, konser binaları yapılmalı, tiyatro, konser, film, opera, bale gösterileri ülkenin her yanında yaygınlaştırılmalıdır.

– Okullara edebiyat, tiyatro, sinema, bale dersleri konulmalı, güzel sanatlara ilgi daha çocuk yaşta uyandırılmalıdır.

– Sözlü halk edebiyatı ve aşık geleneği yeniden canlandırılmalı, teşvik edilmeli, televizyon ve radyodan yayınlanarak ilgi uyandırılmalıdır.

– Klasik Türk müziğinin geliştirilmesi için destek arttırılmalıdır.

– Sanat ürünlerinin günyüzüne çıkması, bir iki eleştirmenin, bir kaç komisyonun veya birkaç editörün, yazıkurulu üyesinin kişisel beyenilerine bağımlı kılınamaz. Devlet onları yaygınlaştırarak hayat içinde sınav vermesini sağlamalıdır. Daha çok sayıda kalıcı büyük yapıtlar ancak böyle çıkabilir.

– Güzel sanatlar alanında çalışan yazarlar ve sanatçılar ürettikleri sanatla asgari ücretin yüzde: 50'sini kazanma düzeyine gelmişlerse emeklilik ve sağlık sigortaları devlet tarafından karşılanmalı, gelecekleri güvence altına alınmalıdır.

***

Ayrıca "ESNAFLAR"a yönelik bir bölüm olmalı. Çünkü ülkemizde esnaflık milyonlara varan bir kesimi kapsıyor.

Niçin kapitalizmin temel alternatifi sosyalizmdir?

Galip BAYRAM

Günümüzde **"günümüz"** pek çok kullanılır oldu. O kadar ki belki de kimilerimizi usandırdı bile. Ama, usananlarımız varsa, bunun kabahati "günümüz"ün "suyunu çıkaranlar"da olmasa gerek. Elbette terimlerinden hiç birini uluorta kullanıp, ayağa düşürmemek bir zorunluluk. Ama bir terim alışılmadık ölçülerde kullanılmaya başlanmışsa bunun nedenleri üzerinde düşünmek de aynı ölçüde bir zorunluluk.

Niçin "günümüz" böylesine öne çıktı? "Günümüz" derken asıl neyi vurguluyoruz? Bu bir tek sözcük o denli çok olguyu, o denli çok değişikliği ifade ediyor ki, kapsamını başlıca unsurlarıyla, en genel hatlarıyla çizebilmek bile kolay olmuyor.

Sosyalist ve kapitalist sistemler. Bunların eskisiyle karşılaştırılmayacak ölçüde artan ilişkileri ve karşılıklı etkileşimi. Gelişme potansiyellerini tam olarak ortaya dökmek için kendisini yenileme ihtiyacında olan sosyalizm. Buna karşılık yarınını görebilmek için bunalımlardan çıkışın yollarını olağanüstü zorlayan bir kapitalizm. Kapitalizmin çıkmaz yol olduğunu daha çok görmeye başlayan, kendi kalkınma hedeflerine daha kararlı yönelmek için yollar arayan gelişmemiş ülkeler. Sosyalizme yönelen, ama onları sosyalizme ulaştıracak yolu tam olarak kestiremeyen çok sayıda geri kalmış ülke. Tüm bunlarla birlikte antiemperyalizmin tüm insanlığın olumlu bir değeri, giderek günlük bilincinin ayrılmaz bir unsuru haline yükselmesi. Devletler arasında karşılıklı yarar ve eşit hakhlığa dayanan, adil ilişkiler sistemini öngören düşüncelerin yaygınlaşması, kökleşmesi. Hümanizmin, demokratizmin, sosyal adaletin ve insan yaşamının yüce anlamından herkesin sözetmek durumunda kalması...

Nükleer savaş tehdidinin yarattığı korku ve umutsuzluk. Barış özleminin yığınlar arasında kök salmasıyla umutsuzluğa kaşı atılan güçlü adımlar. Böylece boyveren umut. Savaşı mağlub, barışı galip kılma amacıyla devletler, hükümetler, partiler, dernekler, sendikalar, gruplar çapında gerçekleştirilen örgütler. Mahalleler, köyler, kasabalar, kentler, yöreler, ülkeler, bölgeler, kıtalar çapında gerçekleşen eylemler. İnsanlığın yarının güvence altına alabilmek için okyanuslar aşan selamlar. Esareti reddeden cesaret ve direniş..

Bilim. Teknik. İkisinin birleşmesiyle patlayan devrim, Bilimsel Teknik Devrim. Bu devrimle yaratılan yeni nitelikte ve hacimde bir üretim. Ve dünyanın yarısında yine bu devrim sayesinde gerçekleşen akıl almaz sömürü. Daha dün **en modern** iken, bugün **verimsiz** ilan edilen ve kapıları kilitlenen dev çelik işletmeleri. Sokağa atılan, yetenekleri taşa sürülen bıçak gibi köreltilen kalifiye işgücü...Üç ay içerisinde yüzde 40 değer yitirebilen hisse senetleri. 15 haftada böylece "yokolan" 1 trilyon Dolar. Ve bir tek silah türü için gözden çıkarılan yine asgari 1 trilyon Dolar... Yılda 20, bilemedik 30 milyon Dolar'ın beslediği "Kontra"lar ise sabotajlarla yolalmasını engelleyebildiği milyonlarca nüfusun bir Nikaragua ekonomisi ve benzerleri...

Fasit bir dairenin yörüngesine oturmak istemeyen, ileri atılmak isteyen uygarlık. Tarihsel zamanın elverdiği ölçüde gelişme fırsatını kaçırmak istemeyen insanlık...

İşte bütün bunlar **"günümüz"**ün kapsadığı unsurların kesidinden bir parça. Biz ise bütün bunları ne yüreğimiz daraltma, ne de yüreğimizin ateşini harlandırmak için anımsatıyoruz. Amacımız hangi koşullarda yaşadığımızı bilerek, serinkanlılıkla bilincimizi bilemektir. Gerçekte kapsadığından sadece aklımıza gelenlerini sıraladığımız bu unsurları bile "günümüz"ün ne derece karmaşık özelliklere sahip olduğunu gösteren güçlü kanıtlardır. Biz bu yazıda, her biri diğerini koşullandıran, her biri her yeni gelişmeyle yeniden biçimlenen bu sayısız unsurdan birine, o kadar kimi yönleriyle değinmek istiyoruz.

Günümüzde kapitalizm

Biz, "günümüz" denirken, aynı zamanda 50,100 ve 150 yıl öncekinden farklı bir kapitalizmle boğuştuğumuzun vurgulanmış olduğunu anlıyoruz. Nerede bir "günümüz" ifadesine rastlasak, yazar ya da konuşmacının bir çok bakımdan farklı bir kapitalizmle karşı karşıya olduğumuza dikkat çektiğini de gözönünde bulunduracağız. Peki, kapitalizmin farklılaştığını gözönünde bulundurmak zorundaysak, onu aşmanın gerekli olup olmadığını bir tartışma konusu yapmak zorunlu olmuyor mu? Kendiliğinden çöküp gitmeyeceğini, "kağıttan bir kaplan" da olmadığını kanıtladıktan sonra, modern teknoloji geliştirmek bakımından pek çok başarılı adımlar da attığına göre komünistler kapitalizme karşı hangi alternatifle ortaya çıkmalı? Sosyalizm kapitalizme alternatif olma yeteneğini yitirmedi mi? Niçin?

Bu soruları değişik çıkış noktalarını değerlendirerek yanıtlamamız olanaklı. Ama bu tür soruları tartışmaya değer bulmayıp kestirip atmanın yararlı olacağını ileri sürenlerin düşünceleri fazla itibar edilecek düşünceler olmuyor. Biz bu sorunların yanıtlarını ararken gireceğimiz tartışmada, çıkış noktası olarak Marks'ın ifadelerinden birini, sosyalizmin kapitalizmin yerini almasının tarihsel bir zorunluluk olduğunu temellendiren bir ifadesini kullanacağız. Bizi buna özendiren önemli ölçüde, kendisiyle yapılan bir söyleşide dile getirdikleriyle Çetin Altan olmuştur. Hemen eklemek isteriz ki, benzeri yaklaşımlar hatırı sayılır derecede geniş bir çevrede etkili olduğu için ayrıca ilgimizi çekmiştir.

Çetin Altan 2000'e Doğru Dergisi'nin (Sayı 43, Ekim 1987) kendisiyle yaptığı söyleşide Marksist olduğunu, toplumsal gelişmelerin Marks'ın öngörülerini büyük ölçüde doğruladığını belirtiyor. Kapitalizmin yaşadığı ve aştığı güncel ve önemli pek çok sorunun bilincinde olduğunu da yanıtlarıyla gösteren Ç.Altan, aynı zamanda kapitalizmin kendisini yetkinleştirerek sosyalizmi gereksiz kılacağına inandığını dile getiren ifadelere de yer vermiyor. Bu yüzden de kapitalizmi aşıp sosyalizmi kurmak amacıyla işçi sınıfının ayrı, bağımsız bir politik güç olarak örgütlenmesini ve mücadele etmesini gerekli görmüyor.

Komünistlerin, yani işçi sınıfının bağımsız politikasını gerçekleştiren bizlerin, kapitalizmin potansiyellerini tam olarak farkedemediğimiz, en azından bunu farketmek için çaba göstermek gerektiğine inanmadığımız zamanlar tümüyle olmasa da büyük ölçüde geride kaldı. Hala yüzyılın başındaki kapitalizmi yaşadığımızı iddia etmek elbette gülünç olurdu. Ama açıktır ki, "Bugünün kapitalizmi zamanında varolan kimi yetersizliklerini aşmıştır" demek sosyalizmin kapitlizme alternatif olduğunu yadsımak olmuyor. Sosyalizmin kapitlizme alternatif olma özelliğini koruması ise, her kapitalist ülkenin önünde sosyalizme açılan yolun hazır olduğu anlamına gelmiyor. Hala yaşadığına ve geliştiğine göre, kimi yeni ve doğal olarak eskisine göre daha geniş potansiyeller yaratmasının, yeni yetenekler kazanmasının da kapitalizm için olanaklı olduğu varsayılmalıdır. Ve bütün bunlar olsa olsa bir kez daha Marksizmin temel tezlerinden birinin doğruluğunu kanıtlıyor: Ancak kendi gelişme potansiyellerini yitiren (tüketen), kendisini yenileme, yeni koşullara uydurma yeteneğine sahip olmayan sınıf ve toplumların varlıklarını sürdürmesi olanaklı olmaktan çıkar.

Temel ölçüt: Üretici güçlerin gelişmesi

Varlığını sürdürebilmek için aşmayı başardığı sorunlar, kazandığı ve daha da kazanabileceği yetenekler, yine de

bu son sömürü toplumunun önünü sonsuza dek açmıyor. Ona gelecek güvencesi sağlamıyor. Bunun niçinini de bize Marks etraflıca açıkladı: **„Sosyo ekonomik sistemler, asıl olarak temel üretici güç olan insanın gelişmesini çağın gerektirdiği ölçüde ve sürekli kılamadıkları zaman eskiyorlar.** Bu yasa, "üretim ilişkilerinin üretici güçlerin gelişmesine ayak bağı olması" ifadesinde kendisini buluyor. Bu tek cümlelik ve içeriği oldukça derin olan yasada sık sık gölgede bıraktığımız, net biçimde bilincimize çıkaramadığımız ögeler vardır. Bu ögelerden birini göremez ya da görmezden gelirsek, birini ötekilerle karıştırır ya da birbirleriyle ilişkilerini doğru algılamazsak, açmazlarla karşı karşıya olduğumuzu sanmamız olağan oluyor. Nelerdir sözkonusu olan? En başta, üretici güçlerin kapsamının hiç bir şekilde üretim araçları, makinalar, hammaddeler, üretimin yapıldığı binalarla sınırlı olmamasıdır. İkincisi, **temel üretici gücün insan** olmasıdır. Bunların tümünü birden ortak özellikleriyle ifade etmek istediğimiz zaman **üretici güçler** kavramını kullanıyoruz. İşe yaramayan, üretime sokulamayan makina üretici güç değildir. Çağdışı kalan makinanın yerine çağdaşının konulması olağandır. Ama her zaman üretim kapasitesi olan insanın üretim dışına itilmesi olağan değildir. Üretici güçlerin gelişmesine ters düşmektedir.

Kapitalizm, hammaddeyi daha ekonomik kullanma yöntemleri geliştirerek, makinaları modernleştirip üretimin maliyetini düşürerek, daha verimli üretim yapan, insanların üretim yeteneklerini artıran makinaları hızlı bir şekilde üretimde kullanmayı örgütleme olanağı sağlayarak kendi ekonomik potansiyellerini genişletmiş oluyor. Bu olanaklarıyla, nefes darlığı çektiği dönemler olan bunalımlar içine düşmemek için üretim pazar ilişkisine sık sık müdahale ediyor. Egemen olduğu devleti buna uygun biçimlerde düzenliyor. Aynı zamanda bu ekonomik potansiyelleriyle kapitalizm (onun egemen sınıfı) ideolojik, politik, askersel, örgütsel daha bir dizi olanakların, mekanizmaların sahibi oluyor.

Marks da, Lenin de, hatta onları izleyen **o düzeyde teorik yaratıcılığa sahip olamayan öğrencileri** bile, hiç bir zaman kapitalizmin gelişme perspektifinin yalnızca bu alandaki yetersizlikleriyle sınırlamadılar. Üretim araçlarını hızla modernize edemediği için çökeceğini ileri sürmelidir. Ne var ki, 50,100 ve 150 yıl önceki dönemlerde kapitalizmin bu alandaki yetersizlikleri öylesine çıplak biçimde gözler önüne çıkıyor ve öylesine derin bunalımlara yolaçıyordu ki, kapitalizmin bu eksiklikleri aşmadaki yeteneksizliğine dikkat çekmemek oluyordu. Marks ve onun öğrencilerinin dikkat çektiği bu noktaları ancak çok yüzeysel değerlendirirsek, onların kapitalizmi makinaları geliştiremediği, hammadde tasarrufu yapamadığı vs. den ötürü yıkılmaya mahkum bir toplum düzeni olarak gördükleri sonucuna varabiliriz. Oysa en başından beri altını özellikle çizdikleri, her zaman dikkat merkezinde tutukları bir nokta vardı: **Kapitalizm de öteki sömürü toplumları gibi üretilenin genişletilmiş yeniden üretimi güvenceye alacak bir payayrıldıktan sonra adil biçimde dağıtılmasına ve tüketilmesine olanak vermediği için, ekonomik ve sosyal gelişme arasınsa uyum sağlayamadığı için üretici güçlerin gelişmesine ayak bağı oluyor.** Adil olmayan paylaşımda haketmedikleri halde en büyük paya sahip olanlar, kendi konumlarını ve olanaklarını yitirmemek için bir takım asalak yapılar, militarist ve baskıcı aygıtlar, bürokratik kuruluşlar yaratmak, yaratılanı pekiştirmek yolunu tutuyor. Bu yol ise adil olmayan paylaşımı daha da adaletsiz hale getiriyor. Toplumun yarattığı kaynakları kör kuyularda tüketiyor.

Kapitalizmin aşılması bu çıkmaz yoldan kurtulmak demektir. Bu uğurda geçmişte elde edilen başarılar, yaşanılan başarısızlıklar ışığında bugün kapitalizmin aşılması savaşımını yürüten Marksist-Leninist kuşakları bilinçte tazelemeleri zorunlu bir sonuç var: **Herhangi bir sosyo ekonomik düzenin, yaşamın tüm alanlarında, üretici güçleri oluşturan tüm unsurların gelişmesini aynı anda frenlemeye başlayacağını sanmak yanılgıdır.** Bugüne dek bu **yanılgıya çok sık yakalandık. Bizim bu yanılgımızın kaynağı** ise, **Marks, Engels, Lenin**'in dile getirdiği gerçekleri kendi tarihsel koşulları içerisinde düşünmeyi ve değerlendirmeyi yeterli ölçüde **beceremeyişimiz** oldu.

Örneğin bütün Avrupa'da devrimin kapıya dayandığı, devrimci durumun yaşandığı, işçi sınıfının Avrupa çapında iktidarı ele almasının an meselesi olduğu, kimi ülkelerde ikili iktidarların bile oluştuğu bir dönemde (1917-1920 yılları), Lenin'in o günlerin gerektirdiği devrim stratejisi çevresinde coşkuyla dile getirdiği ifadelerden, içinde bulunduğumuz savaşım koşulları için dersler çıkarırken ne kadar doğru yorumlar yapabildik? O zaman "kapitalizmi yıkmak" bütün Avrupa'da eylem belgisi haline gelmişti. Bu belgi ancak Rusya'da gerçeklik buldu. Öteki ülkelerde ise bulamadı. Oralarda da içine girilen bunalımdan devrimci tarzdan bir çıkış gerçekleştirmek için komünistler kendi alternatiflerini geçerli kılamadılar. Bu başarılamayınca kapitalizm değerlendirdiği potansiyelleriyle yeni bir ortam, yeni koşullar yarattı ve yeni bir ivmeyle gelişme yoluna girdi. Üstelik artık kapitalizm kendi savunma hattını da değiştirmişti. Biz ise hala, onu eski savunma hattından ve devrimci ortamda geçerli olan mücadele tarzıyla zorluyor, böylece çökertmeye çalışıyorduk. Bu yüzden de, deyim uygunsa boş çuvalı dövüyor, enerjimizi gerekli olmayan yerde tüketiyorduk.

Şimdi kapitalizme karşı savaşımda çok şey kazanmamızı engelleyen bu zaafımızı busbütün aşmak ve bir daha böylesi zaaflara yenik düşmemenin önlemlerini almak zorundayız. Ancak böylece günümüz kapitalizmine karşı mücadeleyi başarıyla taçlandırabiliriz. Bu bilinçle günümüz kapitalizminin özelliklerine dönelim. Demek ki, kapitalizm kimi zaaflarını bir ölçüde aşabiliyor. Ama bunu başarırken daha büyük bir zaafını, illetini ortaya koyuyor. **Kapitalizm kendisini geliştirdikçe makina, araç gereç hurdalıklarının yanı sıra insan hurdalıkları, canlı insan mezarlıkları yaratıyor.** Bir kaç saatte milyarlar değerinde üretim yapılabilen ülkelerde akşamları ısınabilecekleri bir konut bulamayan insanlarda var. Biz komünistler "herkese ekmek" demekten utanır olduk. Ama en gelişmiş kapitalist ülkelerde bile bir dilim ekmeğe muhtaç insanlar az değil. Sonra kapitalizmin eşitsiz gelişme yasası her alanda; ülkeler, bölgeler, işkolları, ürün çeşitleri düzeylerinde işlemeye ve kasırgalar yaratmaya devam ediyor. Üretim tüketim ilişkisinin doğurduğu bunalımlar devlet müdahaleleriyle ne kadar sıkı bir şekilde gemlenirse gemlensin mutlaka şahlanacak, gemi azıya alacak bir an yakalıyor. Bu süreçte temel yasalardan **rekabet** tüm acımasızlığıyla hüküm sürüyor. Üretim, insanların zorunlu ihtiyaçları çevresinde değil, en yüksek kar getiren alanlarda yoğunlaşıyor. Asalak yapılar, militarist aygıtlar, bürokratik kurumlar erimiyor, yeni nitelikte pekişiyor. **Üstelik bütün bunlar, kapitalizm 500 yıllık sömürgecilik boyunca el koyduğu değerlerin tahtında otururken, yeni yöntemlerle hala geri kalmış ülkeleri alabildiğine talan etmeyi sürdürürken görülüyor.**

Sayısı gittikçe artan işsizler ordusu; kendi kalifiye yeteneklerinin çok geri düzeyinde bir işte çalışarak üretim yapmak zorunda kalan milyonlar; toplumsal gelişmeye daha fazla katkı yapmak için toplumun örgütlenmesinden sorumluluk almak isteyen, ama engellenen işçi, aydın, küçük burjuva milyonlar... Bu kapkaranlık tablonun yaratıcısı kimdir? Devasa üretim kapasitelerine ve yeteneklerine ulaşabilmiş insanoğlu, hala, küçücük yerküremizin bir çok bölgesinde yaşayan yüzmilyonların karınlarını doyuramıyor. İnsanlar bulaşıcı

hastalıklardan kitlesel olarak yaşama veda ediyor. Koca kıtalarda insanlara yedirecek ekmek bulamadıkları için doğurdukları çocukları büyütme sevincini yaşayamıyorlar. Milyonlarımız hala orta çağı, hatta daha önceki çağları yaşamak zorunda kalıyor. Tüm bu olumsuzluklar niçin aşılamıyor?

Demek ki, tüm diğer konuları olduğu gibi kapitalizmi incelerken de doğru sonuçlara varabilmek için sorunu tüm boyutlarıyla ele almalıyız. Kapitalizm dünyası yalnızca Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'dan ibaret değildir. Latin Amerika, Afrika ve Asya'da kapitalizmin pençesinde tuttuğu, ama sorunlarını çözemediği ülkeleri gözardı etmeyelim. Bugün bile ileri kapitalist ülkelerde geliştirilen teknoloji için gerekli olan kaynakların altında yatan Asya, Afrika ve Latin Amerika emekçilerinin çektiği acılar değil midir?

Geliştirilen her makinayla, yapılan her buluşla; bunların üretimde toplumsal yaşamda kullanıma sokulmasıyla, durmadan küçülen (küçüldükçe üzerindeki ülkelerin ilişkileri ve karşılıklı bağımlılığı artan) gezegenimizde, bunca büyük ve hayati olumsuzlukların temelinde yatan asıl etken kapitalizmin bir bütün olarak üretici güçlerin, özellikle de temel üretici güç olan insanın geliştirilmesinden yeteneksiz kalmasıdır. Bilim ve tekniğin ileri kapitalist ülkelerde üretim kullanıldığı gibi halkın kültürel yaşamında, demokratik bir tarzda hizmete sokulamaması, sosyal gelişmeye çağın istediği hızın sağlanamamasıdır. Ne bu gerçekler gizlenebilir. Ne de kapitalizmde yaşandıkça bu olumsuzlukların üstesinden gelinebilir.

Sosyalizmin mantığı: Herşey insanlık için

Eğer bu tür sorunlar sözkonusu değil se, artık üstesinden gelinmişse, toplumun önündeki sorunlar nitelik olarak farklı bir düzeye ulaşmışsa, insanın gelişmesinin önündeki engeller aşılmışsa, içinde yaşanılan toplum kapitalist toplum değildir. Çünkü böylesi bir toplumda yönetici durumuna gelen **"işverenler"**in üretilenden aldığı pay yaptığı katkı düzeyine; daha açık söylersek, sahip olduğu gelir üretimin örgütlenmesinin, elde edilen ürün içerisinde tuttuğu yer ölçüsüne inmiştir.

"Herkesten yeteneğine göre, herkese emeğine göre" ilkesi bunlar için de yaşama geçirilmiş olacaktır. Öte yandan hala özel mülkiyet sahibi olan "işveren" de üretime katılan toplumun öteki bireyleri gibi genel toplumsal fonlara kendi payına düşen katkıyı yapacaktır. Elbette bu "işveren"in çocuğu ile, en sıradan işçinin çocuğu bütün toplumsal alanlarda eşit haklara eşit düzeylerde eşit güvencelere sahip olacak Kreş, çocuk bahçesi, okul, yüksek okul tüm düzeylerde...her çocuk eşit fırsat sahibi olacak. Herkes yeteneklerini geliştirme ve tam olarak ortaya dökme olanağına sahip olacak. Hiç kimse sahib olduğu yeteneklerin üzerinde bir toplumsal mevkiyi isgal edemeyecek.

İnsanlar, aç kalma korkusunu bırakalım, toplumun sağlamakta olduğu **beslenme kültürüyle,** bilimsel ölçülerde beslenme olanaklarıyla yaşayacaklar. İnsanın yeterli ölçüde gelişebilmesinin gereği olan dinlenme hakkı herkesin ulaşabileceği olanaklar haline gelecek. Doğanın yarattığı güzellikler, insanlık tarihi boyunca yaratılmış eserler, değerler herkesin eşit kullanımına sunulacak. Hiç bir sahil, hiç bir yalı, hiç bir dağ belirli aile ya da grubun tekelinde olmayacak. Tüm bunlardan yararlanmadan öncelik, her zaman toplumun kalkınmasında ne büyük özveriyi gösterenlerde olacak.

Bilim ve teknik üretimle bağlandıkça, emek verimliliği yükseldikçe sonuçları doğrudan tüm toplumun yaşam koşullarının iyileştirilmesine, işgününün kısaltılmasına, insan sağlığını tehlikeye atan işleri ortadan kaldırılmasına öncelikle hizmet edecek. İşgününün düzenli olarak kısaltılması sonucu arta kalan zaman, insan ruhunun zenginleştirilmesi, yaratıcı niteliklerinin çok yönlü geliştirilmesi amacıyla değerlendirilecek, bunun koşullarının yaratılması için tüm önlemler alınacak. Ülkenin ve toplumun kalkınması amacıyla yapılan yatırımlar, kurulan fabrikalar, aynı zamanda bölgeler arası dengesizliklerin doğmasına ve büyümesine, bir bölge ya da kenti geliştirirken başkalarının yıkılıp harap olmasına değil, tüm bu dengesizliklerin de giderilmesine hizmet edecektir. Böylece insanları tüm geçmiş olumlu değerleriyle, kültürel, tarihsel eserleriyle bağlarının canlı korunması, sağlanacak. Ülkede yaşayan farklı uluslar, halklar, azınlıklar her türlü baskıdan kurtulacak özgür olacaklar. Birlikte yaşayacaklarsa buna özgürce karar verecekler. Böyle bir yola girilmesiyle de, toplumun bireylerinin bilinçleri allak bullak eden, dolayısıyle de sahip olduğu üretme ve yaratma potansiyellerinin açığa çıkmasını önleyen **gelecek korkusu** tümden bertaraf edilecek.

Tüm bunları kapitalist toplumun egemen sınıfları kapitalistlerin kendi gönül rızalarıyla gerçekleştireceklerini nasıl umabiliriz?

Sosyalizmin deneyimi ve bizim projemiz

Peki sosyalizmin artık gerçeklik olduğu ülkelerde tüm bunları tam anlamıyla görebiliyor muyuz? Eğer göremiyorsak sosyalizm kapitalizmin alternatifi olma özelliğini yitirmiyor mu? Hayır yitirmiyor. Çünkü, sosyalizmin gereklerinin tümü yerine getirilmemişse yadsınması gereken sosyalizm değil, sosyalizmin kuruculuğunda başarısız ve etkisiz kalan yol ve yöntemleridir. Sosyalizm insanlığın yürümek, ulaşmak zorunda olduğu toplumdur. Temel amaçtır. İnsanlığın nasıl kurtulacağını hangi koşullarda özgürleşeceğini ararken çerçevesi belli olan düzendir. Sosyalizmin bugün gerçeklik olduğu ülkelere gelince. Bir kez bu ülkelerde, hiç bir kapitalist ülkede olmayan ölçüde toplumun sahip olduğu olanakları sözkonusu etmesek bile, **öngörülen hedeflere varılamamasının temelinde yatan zayıflıklar nesnel tarihsel koşulların olumsuzlukları (*) dışında sosyalizmden değil, sosyalizmin kuruluşunu yönlendiren komünist partilerinin deneyim eksikliklerinden kaynaklanıyor.** Bunun nedeni de anlaşılmaz değildir. Sosyalizmin kuruculuğuna ilk kez girişildiğinde, deyim uygun düşerse, daha hiç sürülmemiş bir toprakta, daha önce başka bir yerde de yetiştirilmeyen bir bitkinin tarımına girişilmiştir. Ekim yapılacak mevsimi, verilecek su miktarını, kullanılacak gübre cinsi ve miktarını, hasat, mevsimini, ekimde ve hasatta kullanılacak makinaları ancak deneyerek öğrenmek mümkündü. İnsanlar buğday tarımına girişir girişmez traktör ve biçer döğeri bulabilme yeteneklerine sahip olsalardır, sosyalizmi kurmaya giriştikleri an, en etkili yol, yöntem ve araçları da bulabilirlerdi. 70 yıldır süren ve bu süre içinde çoğalan deneme, sınama yönteminin, uygulanmasıyla kazanılan zengin deneyim elimizdeki tohumun, sosyalizmin, nasıl sağlam, nasıl dayanıklı olduğunu bize defalarca kanıtladı. Daha ilk ekimlerde yalnızca teorik olan bilgimiz ve yalnızca buna dayanan son derece sınırlı deneyimimiz bile elimizi boş bırakmadı. O koşullarda ideal hedeflere ulaşılması ise elbette mucize olacaktı. Hangi tarım, hangi kuruculuk, hangi bilimsel buluş daha birinci denemede ideal başarıyı sağlayabildi ki? Üstelik sosyalizm kuruculuğu, nesnel gerçeklikten en karmaşık olay olan toplumsal bir olaydır.

Varolan sosyalizme de bu çerçevede bakarsak, sosyalizm savaşımının eskimemiş, "modası geçmemiş" olduğu, doğru sonucuna ulaşırız. Yaşayan sosyalizmi **başarısızlıklarıyla,** çelişkileriyle sınırlı saymayacağız. **Başarısızlıklarından,** çelişkilerinden, onları aşabilmek için sözedecek, üzerinde tartışacağız. Kendi ülkemizde kuracağımız sosyalizme gelince. (Yine örneğimizle ele alırsak) her toprak bir birinden farklı özelliklere sahip olduğuna göre, bitki-

Devamı 11. sayfada

Program tartışması ile ilgili görüşler

Işık YENİCE

Program tartışması, tam bir kaos halini almış durumda. Farklı düzeyde tartışmalar aynı anda sürüyor. Bir yandan "M-L"i geliştirme" anlamında bir tartışma yürüyor. Kimisi, yeni programda, tümüyle yeni bir politik stretejiye geçildiğinin bilinciyle, "bu olanaklı mı, gerekli mi?" diye tartışıyor. Kimileri ise, zaten Ulusal Demokrasi tartışması yaptığımızı, dolayısıyla, güncel "alternatif bir program" olarak, onun birleşik parti programına girdiğini sanarak, özellikle sosyalizm bölümündeki "yenilikler"i tartışıyor. Çünkü, TBKP'nin yeni program tasarısında "yeni" olanın ne olduğu ve nereden kaykanlandığı açıklık kazanmıyor. Açıklamaya çalışılan metinlerde de bilinçli-bilinçsiz, asıl neyin ve neden "yeni" olduğu, dolayısıyla asıl neyi tartışmak gerektiğini netliğe kavuşturmak yerine, kafalar daha da karıştırılıyor. taslakla birlikte dağıtılan broşürde, programda "yeniliği" gerektiren iki etmen şöyle belirtiliyor: (Sayfa 4-5)

80'li yılların uluslararası ve ulusal alanda getirdiği yeni değişmelerin değerlendirilmesi.

TBKP'nin M-L teoriyi ele alışındaki "yeni", yani eleştirel, yaratıcı, dogmatik olmayan tutum.

Tasarıdaki "yeni yaklaşım ve görüşlerin temelindeki başlıca etkenlerin" böyle açıklanması, programda asıl tartışılması gereken yeniliğin ne olduğu konusundaki kafa karışıklıklarının temelini oluşturuyor. Tartışmanın politik strateji değişikliği üzerinde yoğunlaşmasını engelliyor, onu saptırıyor. Neden?

Birkere 80'li yıllarda uluslararası ve ulusal alandaki "yeni" gelişmelerin varlığı bir önceki (1983 sonunda kabul edilen) programımız için de bugünkü kadar geçerlidir. Dünyada gerginliğin en üst aşamaya vardığı, Türkiyedeki çıplak askeri diktatörlüğün, sivil bir anayasa ile kalıcı otoriter bir rejim yerleştirme niyetini ilan ettiği 1983 sonlarıyla, 1987 sonları arasında, yeni bir politik stratejiyi gerekli kılacak önemde, çok büyük yeni değişmeler söz konusu değildir. Dolayısıyla, programdaki politik strateji değişikliğinin, dünya ve Türkiye'de 80 lerdeki değişikliklerden bağımsız nedenleri vardır ve bunlar herşeyden önce belirtilmelidir. 80'lerdeki gelişmeler, 12 Eylül olmasaydı, politik stratejimizi değiştirmeyebilirmiydik? İkincisi, TKP için M-L teoriyi ele alış açısından asıl sorun, onu varolan gelişme düzeyinde bile doğru kavrayıp uygulamak ta düşülen yetersizlikler midir? Yoksa bunu başardığımız halde, M-L kuramın yeterince geliştirilememesinin sonucu dünyadaki ve Türkiyedeki gelişmeleri açıklıyamaz duruma gelmiş olmamız mıdır? Bunun açıklıkla ortaya konması gerekir. Bizim, önemini, anlamını yeni kavradığımız, yeniden keşfettiğimiz pek çok şey, M-L teorinin ortaya atıldığı günden beri geçerli olan "yeni" olmayan yöntemsel temellerdir: "Dogmatik olmamak", "gerçeğe ve kendine eleştirel yaklaşım" vb. gibi öte yandan, M-L'in gelişme düzeyi, dün bizim devrimi dolaysız hedefalan programlar ve politik stratejiler benimsememizi zorunlu kılmıyordu. Öyleyse yeni politik stratejiye geçmek için, M-L kuram ve kavramları aceleyle "geliştirip", ona yeni teorik temeller yaratmamız da gerekmiyor. M-L'i birikmiş deneyimlerin temelinde, çağımızın yeni gelişmeleri ışığında kavramsal ve kuramsal olarak geliştirmek için vaktin gelip geçtiği, bu amaçla, ciddi bir tartışma sürecinin başladığı biliniyor. Nevar ki, M-L'in varolan gelişme düzeyi temelinde yürütmemiz gereken program tartışmasıyla, M-L'i kuramsal ve kavramsal olarak geliştirmek üzere yürütülen tartışmaları birbirinden ayırmak gerekiyor. Yoksa, partide program temelinde politik birliği sağlamak bir yana, varolduğu kadarıyla ideolojik birliğimiz ciddi yaralar almaya adaydır. Zaten M-L'i kuramsal ve kavramsal olarak geliştirmek tek bir partinin başarabileceği, sonuçlandırıp ideolojik birliğin temeli haline getirebileceği bir iş değildir. Bu Uluslararası komünist hareketin, kollektif deneyimlerinin genelleştirilmesi temelinde ve kollektif kuramsal çabalarıyla sonuçlanacaktır. Türkiye Komünist hareketinin ivedilikle çözmesi gereken, M-L'i varolan gelişme düzeyiyle doğru kavrayarak, ülkemizin somut koşullarına uygulamaktaki ciddi eksiklerini saptayıp gidermektir. Program tartışması sürecinde bunu başarabilirsek, programın yaşama geçirilme sürecindeki deneyimlerimizle birlikte uluslararası komünist hareketin M-L' geliştirme çabasına mütevazi ama asıl yararlı katkımızı da yapmış olabiliriz. Üçüncüsü, yenilenme, M-L'ist kurama göre ancak eskinin dialektik inkarı temelinde olur. Biz de eğer gerçekten yeni bir program, doğru bir politik strateji üretecek-sek, bunu partinin eski program ve politikalarının kapsamlı ve ciddi bir eleştirisi temelinde yapmamız zorunludur. Ne yazık ki, ne 80 öncesi program ve uygulaması, ne de 1983 programı ve uygulaması, sistemli ve kollektif bir eleştiriden geçirilmemiştir. Eskiden neyi ve neden reddetmemiz, neyi ve neden yeniye aktarmamız gerektiği temelinde bir dialektik inkar sürecinden geçmeden, ne yeninin kavranması, ne de gerçek anlamda (sözde değil) yeni bir program ve politika üretmemiz olanaklıdır. Öteyandan, bu, M-L'in geliştirilmesine bizim yapabileceğimiz, en ciddi katkı olabilir(di).

Program tartışmasının içinde bulunduğu kaos ortamında, yukarıdaki bölümde de belirttiğim gibi, bana göre asıl tartışılması gereken, benimsenmeye çalışılan (böyle diyorum, çünkü taslağı hazırlayanların bile, metinlerdeki çelişkilere bakılırsa, tam benimsediği kanaatine varmak kolay değil) yeni politik stratejidir. Bu stratejinin ne olduğu, neden gerektiği kavranmadan, ne taslaktaki ivedi reformların yeni, rolü, işlevi, ne de devrimin yolu ve sosyalizm bölümlerindeki "yenilikleri" bir bütünlük içinde kavrayarak tartışmak olanaklıdır. Bu nedenle, benimsenmesini doğru bulduğum yeni politik stratejiden benim de anladığımı açıklamaya çalışarak, onu referans alarak taslaktaki en temel (bence) aykırılık ve aksaklıklara değineceğim.

Yeni politik strateji

TBKP Program taslağı, eskilerinden tümüyle farklı bir politik stratejiyi benimsedigi halde, bu yeni stratejinin ne olduğunu ve neden gerektiğini açıklamakta çelişkilere düşüyor yetersiz kalıyor. Öyleki, içerdiği YENİ, 12 Eylül rejimine ve politikasına karşı, kapitalizmin sınırları içinde bir alternatif program öne sürmekten ibaret olarak anlaşılabiliyor. Oysa anti-faşist, anti-kriz vb. alternatif güncel programlar öne sürmek, yeni bir politik stratejiyle geçiş değildir, bunu gerektirmez. Hatta program ın içinde bile yer almayabilirler. Yeni program, 80 öncesi ve 83'den farklı ve YENİ olarak, Türkiyede ancak toplumun çok yönlü demokratikleştirilmesinin kapitalizmden sosyalizme geçişi sağlayacak olan devrim sürecine girmek için gerekli nesnel ve öznel koşulları oluşturabileceği yaklaşımı temelinde hazırlanmıştır. Oysa 80 öncesi ve 83 programlarını temel olan politik strateji anlayışımızda ülkemizdeki ekonomik, toplumsal ve politik alandaki derin çelişkilerin ve bunların giderek keskinleşmesinin, Türkiyede kapitalizmden sosyalizme geçişi sağlayacak devrimin (ilk aşamasını) nesnel koşullarını kendiliğinden olgunlastırdığı görüşüne dayanıyordu.

Böyle olunca da, devrimin ilk aşamasının dönüşümleri ve birinci aşamadan ikinciye geçişin dialektiği, parti programlarımızın temelini, ağırlık nok-

tasını oluşturuyordu. Nesnel koşulları kendiliğinden giderek olgunlaşan devrimi hedef alan programlarda, ayrıca "ivedi, ya da güncel istemler vb." diye, kimi reformlar içeren bölümlerin bulunmasının nedeni esas itibariyle, öznel faktörü hazırlamak gereğine bağlıydı. Özellikle 80 öncesinde yoğun olarak süren, "Kapitalizmin sınırları içinde gerçekleştirebilecek reformlar öne sürmenin yanlış olacağı" yolundaki görüşler bu anlayışla savunulagelmiştir. Aslında, güncel, ivedi istemler için savaşımını, nesnel koşulları çelişkiler arttığı oranda oluşan devrime "nasıl bağlanacağı" tartışması, içinden çıkılamadan sürmüştür. İvedi, güncel istemleri devrime bağlamanın yolu olarak "her nekadar bu istemler devrim olmadan gerçekleşemezse de" diye başlayan bir politik ajitasyon moda olmuştur. Parti eyleminin, özellikle propaganda ve ajitasyonunun temeli, yığınları devrime (öznel olarak) hazırlamak adına "devrimi sevdirmeye" çalışmak olmuştur. Hatta, öznel etmeni hazırlamakta "devrimi sevdirmek" öylesine temel alınmıştır ki, gerek programlarımızda gerekse günlük politik eylemimizde, temel amacımız sosyalizm bile silikleşmiş, devrimin temel amacımız sosyalizm için zorunlu bir araç olduğu neredeyse unutulmuştur. Söz konusu iki programda da sosyalizme, yani temel amacımıza ayrılan sayfa, satır sayısı, bunun en açık kanıtıdır. İşçi sınıfına ve yığınlara, bu düzenin temel alternatifi olarak, "sosyalizmi sevdirmeden", nasıl olupta, ona ulaşmak için zorunlu ve gerekli bir araç olan "devrimi sevdirebileceğimiz" irdelenmemiştir. Kuşkusuz bu, özellikle 70'li yıllarda yalnız bizim, değil, tüm Türkiye devrimci solunun "hastalığı" olmuştur. Bunun nedeni, Türkiye'nin gerçeğini yansıtmayan bir politik stratejinin benimsenmesidir. Bize bu yanlışı yaptıran ise M-L kuramın yeterince geliştirilememiş olması değil, bizin onu ve onun aracılığıyla, dünya ve Türkiye gerçekliğini kavrama yetersizliğimiz olmuştur.

Kısacası, 70'li yıllarda biz hepimiz, reel sosyalizmden şiddetle nefret edenlerimiz olsun, ona marazi bir aşkla bağlı olanlarımız olsun, "DEVRİMİ ÇOK SEVMİŞTİK", hem de gözümüz dünyayı ve Türkiye'yi görmeyecek kadar. 1983 programı da temelde aynı yaklaşımla oluşturulduğundan, "Ulusal Demokrasi" ivedi programı ve politik hedefi, "ön", "başlangıç" gibi sıfatlarla devrime "sıkıca" bağlanıvermiştir. İvedi, güncel hedef ise "sevdiğimiz devrimle" aramıza giriveren "faşist rejimi" ortadan kaldırmak olarak saptanarak, özünde, faşist rejime devrimi başlatarak son verileceği anlayışına dayalı bir politik strateji benimsenmiştir. Bence, 1980 öncesindeki ve sonrasındaki dünya ve Türkiye koşulları da bugün benimsemeye çalıştığımız gibi bir politik strateji gerektiriyordu. Artık savaşların değil, ancak barış ortamının, tek başına artan sömürü ve baskının değil ama ekonomik, toplumsal, politik demokrasi ortamının, devrimlere gebelik edebileceği, onun nesnel ve öznel koşullarının ancak böyle hazırlanabileceği, gerçeği 80 öncesi ve 1983 Dünyası ve Türkiyesi için de geçerliydi. Dolayısıyla, yeni politik stratejimizi, son dört yılda değişen dünya ve Türkiye koşulları temelinde değil bizim değişmemiz temelinde açıklamak daha doğru ve dürüst bir tutum olacaktır. Politikamızda yeni olanı açıklığa kavuşmasını tartışılmasını ve kavranmasını kolaylaştıracaktır?

Yeni politik strateji anlayışımız, toplumun çok yönlü demokratikleşmesi (dolayısıyla rejimin de) için öne sürülen ivedi reformlara ve bunlar için verilecek savaşıma, eski programlarımızdaki ivedi istemlerden nitelikçe farklı bir işlev ve ağırlık tanıyor. Eskiden olduğu gibi, devrimin yalnızca öznel etmenini hazırlamakla sınırlı olmayan, çelişkilerin keskinliğine bağlı olarak kendiliğinden oluşmayan nesnel koşulları da olgunlaştırmak gibi yeni bir rol veriyor. Devrim, gerek nesnel gerekse öznel önkoşulları açısından, ülkenin tüm alanlarda, demokratikleşmesi ön koşuluna bağlanmış oluyor. Ancak bu durum, asıl işlevi devrimi hazırlamak olan ve tüm devrim öncesi süreci kapsayacak "barış ve demokratik yenilenme" için savaşımı ve bunun rejim değişikliği de öngören reformlar programını "stratejik bir aşamanın programı" olarak tanımlamaya hiç gerektirmiyor. Dahası kafa ve kavram karışıklığı yaratmaktan başka işe yaramıyor.

Devrimin nesnel ve öznel önkoşullarının olgunlaşması için gerekli barış ve demokratik yenilenme savaşımı, devrim öncesindeki tüm süreci kapsayacak stratejik önemde bir görevdir. Ona stratejik önem kazandıran, stratejik hedefimiz olan devrimi hazırlamaktaki işlevi ve rolüdür. Sosyalizm amaçlarına bağlı olarak, devrim öncesinde KP'ler için devrim, değişmez stratejik hedeftir. Yoksa ya devrimi amaç haline getirmek (sosyalizmi değil), ya da reformizme düşmek tehlikesi vardır.

Programın 54. sayfasında yer alan, "Ülkedeki politik güçler oranı, bağımlı tekelci-militarist oligarşiyi kesin yenilgiye uğratma, ekonomide ve iktidar yapısında devrimci dönüşümlere yönelme hedefleri için mücadeleyi gerçekçi kıldığında, Barış ve Demokratik Yenilenme stratejik aşaması tamamlanmış olacak" ifadesi, söz konusu "stratejik aşamanın", devrimin nesnel ve öznel koşullarının olgunlaştığı dolayısıyla başlatılabileceği bir güçler oranı oluştuğunda tamamlanmış olacağını mı anlatmak istemektedir? Açık değildir. Eğer bu anlamda kullanılıyorsa, "devrimin hazırlık aşaması" demek daha açıklayıcı olacaktır. Barış ve demokratik yenilenme için savaşım yoluyla devrimin hazırlanması aşaması, hazırlık tamamlandığında doğal olarak, sona erer, tamamlanmış olur. Yok eğer, yukarıdaki ifade ile, devrimin başlaması ile tamamlanmayan bir "aşama" kastediliyorsa, o zamanda "bu aşamanın tamamlanmasının ölçütü ne olacaktır?" tamamlanmasının ölçütü ne olacaktır? sorusu ortadadır. Ya da, bu "stratejik aşamanın" rejim değişikliği ile tamamlanacağı sonucu ortaya çıkar.

Çünkü devrim sürecinde, politik hedefi belli olmayan aşama olamaz ve aşama, sürecin bir ara veya temel politik hedefe aşırılmasını içerir bir kavramdır. "Barış ve demokratik yenilenme aşaması" rejim değişikliğini hedefliyorsa, bu kez de, bu aşamanın devrime nasıl bağlanacağı haklı sorusu doğar. Rejim değiştiğinde, devrim dolaysız hedef mi olacaktır, yoksa bir başka aşama, ara bir başka politik hedef daha mı saptayacağız? Belirsizdir. Bu "aşamaya" üstelik bir de (şimdiye kadar, iktidarda köklü sınıfsal değişikler içeren politik hedeflerle tamamlanan aşamalar için kullanageldiğimiz) "stratejik aşama" adı verilirse, kafalar ve ortalık iyice karışır. Partinin kapitalizmin sınırları içinde bir rejim değişikliğini "strateji" olarak benimseyip, devrimden umudu kestiği, reformculuğu düştüğü haklı kaygılar doğar...Özetlesek.

Program taslağı ile, eski programlarımızın ve politikalarımızın eleştirisi temelinde yeni bir politik stratejiye geçilmek istendiği;

Bu yeni politik stratejinin, dünyada barışı ve ülkenin çok yönlü demokratikleşmesini, kapitalizmi aşıp sosyalizme geçişi başlatacak devrimin zorunlu önkoşulları gördüğü, bu anlamda Barış ve demokratik yenilenme için savaşımın devrim ve sosyalizm için savaşımda stratejik önemde bir işlev kazandığı;

Barış ve demokratik yenilenme yolunda devrime hazırlanma politik stratejisinin, 12 Eylül rejiminin aşma, onun tahribatını onarma işlevlerini de görmekle birlikte, bu rejimin varlığıyla koşullu olmadığı; dolayısıyla öne sürülen ivedi reformlar programının bir yandan bu rejime karşı bir "alternatif" program oluştururken, asıl niteliğinin, stratejik, hedefi devrim olan, toplumu demokratikleştirerek devrime hazırlanma aşamasının görevlerini belirlemek olduğu; belirtilmeli, "barış ve demokratik yenilenme stratejik aşaması" ifadesinden vazgeçilmelidir. Kavramların, hiç de değiştirilmesi zorunlu olmayan kullanageldiğimiz içerikleri açısından yanlıştır, önem, gereklilik vurgusu yapmak isteniyorsa başka yollar aranmalıdır.

"Barış ve demokratik yenilenme" adlı

reformlar programı, rejim ve politika değişikliği ile sınırlı kalmaktan çıkarılmalı, toplumsal yaşamın tüm alanlarını (devrimin nesnel ve öznel koşullarını olgunlaştırma hedefi gözetilerek) demokratikleştirmeye yönelik olarak yeniden düzenlenmelidir.

Bu son nokta, yalnız yeni politik stratejinin gereği değildir, partinin demokratik gelişme aşamasında kimlik sorunuyla da sıkıca bağlıdır.

Partinin kimlik sorunu

Benimsenecek yeni politik strateji, KP'nin kimliğinin silikleşmesini hiçte gerektirmez. Nevar ki, programda ifadesini bulduğu haliyle, böylesi kaygıları haklı olarak doğuruyor. Bana göre, bu sonucu ve kaygıları doğuran, "Barış ve demokratik yenilenme" programında öne sürülen reformların derinliği değildir. Bir önceki bölümde değinilenlere ek ve bağlı olarak, partinin kimliğini tartışma konusu yapan şu iki noktanın üstünde durmak istiyorum.

Birincisi, Komünist partisi, kapitalizmin sınırları içinde demokratik bir alternatif üretirken, barış ve, demokratikleşme için savaşırken öne sürdüğü reformlar, diğer partilerden farklı olarak, toplumsal yaşamın ve üst yapının tüm alanlarını kapsamalıdır. Politikayı, ekonomi, rejim, dış politika gibi dar bir alana hapseden, demokratikleşmeyi bu alanların demokratikleşmesine indirgeyen bir bakış açısı komünistlere yabancı olmalıdır. Ancak bizim eskiden kalan hastalığımız, bu programa taşınmıştır. Aileden, cinsler ve kuşaklar arası ilişkiye, ahlak ve cinsiyet norm ve ilişkilerine kadar tüm alanların ve ilişkilerin demokratikleştirilmesi için cesaretle savaşım hedefleri koymak gerekirken, programda kültür alanıyla ve çevre sorunuyla ilgili genel geçer birkaç cümle dışında pek birşey yoktur. Oysa bunları özellikle kapitalizmin sınırları içinde savaşım verme sürecindeki bir komünist partisinin kimliğini belirleyecek temel ölçütlerden biridir. Böylesi geniş kapsamlı, bütünsel bir demokratikleşme anlayışı bizi populizmden, "oy avcısı" bir halkçılıktan ayıracak, gerçek demokrat, hümanist ve dönüştürücü kimliğimizle yığınlara ve onun öncülerine bağlayacaktır. Ama, belki de daha önemlisi, toplumun ve toplumsal yaşamın her alanında demokratikleşme için savaşım verilmeden belki rejim değiştirilebilir ama devrimin nesnel ve öznel koşullarını olgunlaştırmak olanaksızdır. Dayağa karşı çıkmadan, işkenceye ve militarizme karşı savaşım kazanılmaz. Ezilen ulusun sorununu istediğimiz kadar doğru çözümleyelim, ezilen cinsin, kadınların kadın olmaktan gelen sorunlarına gereğince eğilme; yen bir demokrasi programının ve demokrasi savaşımının devrimci özü eksiklidir, temel amacımızla bağları zayıftır. Bizi asgari demokratikleşme programının ekonomi, rejim ve dış politika ile sınırlı dar bir alanında, diğer partilerle reformların derinliği yarışması yapmaktan da, bu alanlarla sınırlı kalarak kimliksizleşmekten de, reformlar ve demokratikleşme programımızın alanını, kapsamını komünistlere ve amacımıza yaraşır biçimde genişletmek kurtaracaktır. Yeni politik stratejimiz de, gerçekten yeni bir demokratik yenilenme program da bunu gerektiriyor.

Kimlik sorununu tartışma konusu yapan ikinci temel nokta demokratik yenilenme programını yaşama geçirebilmek için yığınların, savaşımına ve yığın hareketinin birliğine tanımamız gereken baş rolün yeterince ortaya çıkmamasıdır. Oysa, kapitalizmin sınırları içinde demokratik reformlar için savaşım verilirken, bizi burjuva ve sosyal reformist hareketlerden ayıran en önemli ölçütlerden biri, yığın hareketine, yığınların savaşım ve birliğine tanınan roldür. Aynı yaklaşım, bağlaşıklık, birlik politikası için de, geçerlidir. Yığınların, yığın hareketinin birliği, aşağıdan kurulacak bağlaşıklıklar baş ve temel rol oynamalıdır. Taslak programda, yığınların savaşımı ve yığın hareketinin birliğine ayrılan sayfa sayısı, "politik güçler arası dialog" için ayrılana neredeyse eşittir. Kuşkusuz, verilen önem sayfa ve satır sayısıyla ölçülemez tek başına, ama bir göstergedir. Kaldı ki, bizim gibi küçük ve parlamentoda temsil edilmeyen bir komünist partisi için, politik güçler arasındaki dialoga katkıda bulunmanın veya katılmanın tek yolu da, yığın hareketi içindeki etkinliğimizdir.

Yığın hareketine, diğer demokratik partilerden farklı olarak demokratikleşmede baş rolü tanımanın gereği kuşkusuz bunu vurgulamak, ya da klasık yığın hareketlerinin örgütlenmelerin ve savaşım yöntemlerinin önemini ve destekleneceğini belirtmekle sınırlı kalamaz. Yığınlar içinde çalışma, yığınların örgütlenmesi ve hareketlenmesi alanındaki yeni ve yaratıcı yaklaşımlar getirmek gerekir. Toplumsal yapıda, temel çelişkinin olgunlaşması, BT Devrimin etkileri ve egemen güçlerin politikaları vb. sonucu artan heterojenliği, sosyal psikolojik değişmeleri gözönüne alan yeni bir yığın çalışması yığın hareketi ve örgütlenme anlayışının temelleri programda da ne yazık ki yoktur. Bunun olmayışı, "Kimlik sorunuyla" ilgili olarak getirdiğim, birinci eksikliğe sıkıca bağlıdır. Oysa, 27. Kongreden alıntılar yaparken esinlendiğimizi söylediğimiz en öneli konulardan birisi, demokratik hareketlerin, artık devrim sürecinin temel güçlerinden biri olduğudur. Nevar ki, yeni programda, bu esinlenmenin belirtileri yoktur. Barış ve Dem. Yenilenmenin toplumsal Güçleri, adlı bölümde yeni demokratik hareketlerin adı bile anılmamaktadır. Oysa, Feministlerden, çevrecilere, eşcinselle, barış hareketine kadar ülkede bir dizi yeni demokratik hareket boy vermiştir, daha da verecektir. Eskidenberi var olan demokratik hareketler, yığın örgütleri ise çehre ve nitelik değiştirmeye başlamıştır (Sendika, Gençlik, kooperatif vb). Sınıflar ve ana katmanlar temelinde demokratik yığın hareketlerine ek olarak, cins, kuşak, ulus, mezhep, ve sorun temelinde, küçük çıkar grupları temelinde ortaya çıkabilen, yepyeni demokratik potansiyeller taşıyan, yeni demokratik hareketlere gözlerini en fazla ve en büyük yaratıcılıkla dikmesi gerekenler komünistlerdir. Kimliğimiz de, demokrasi savaşımında herşeyden önce bunlara tanıdığımız önemle, bunlara yapacağımız öncülükle belirlenecektir.

Yukarıdaki belirtilen iki temel aksaklık düzeltilmedikçe, tek başına "sosyalizm" temel amacını ve "devrim" aracını benimsediğimizi vurgulamamız, "kimlik" sorununu çözmeye yetmeyecektir."

Yeni politik strateji ve parti

Yeni politik strateji ve onu gerekli kılan nedenler, parti çalışmasının tüm alanlarına, kadro politikasına ve parti içi yaşama damgasını vurmak zorundadır. Çünkü bugüne kadar süren parti çalışma stili de, kadro politikası da, parti yaşamı da, benimseye geldiğimiz politik stratejisinin damgasını taşımaktadır.

Dün, bir bakıma "ha geldi, ha gelecek birdevrimci durum" anlayışına dayalı politik stratejinin uzantısı olarak, "olağanüstü durumun" görevlerini yerine getirme anlayışıyla çalışan bir parti durumundaydık, diyebiliriz. Kadro yerleştirme anlayışımız bunun çıplak örneğidir. Öğrencilere okullarını bıraktırıp ya da bunu özendirip fabrikaya işçi örgütlemeye, partilileri mesleklerini bıraktırıp sendika uzmanlığına vb. göndermek gibi uygulamalar yaygındı. "Mesleği devrimci" olmak modası, "profesyonel devrimcilik" modası vardı. Kadrolardan ancak devrimci durum öncesi, devrimci durum ve devrim gibi, genel toplumsal-politik altüst oluş dönemlerinde beklenebilecek bir özveri istendi. Bireysel yaşamlarından, meslek ve öğrenimlerine kadar uzanan her alanda kadrolardan olağanüstü koşullara denk düşen bir özveri ve çalışma istemek parti normu olmuştu. Dahası, yine ancak devrim ve öncesinde gerekli ve olanaklı olan devrimin olağanüstü çoşkulu, olağanüstü demokratik ortamına denk düşen bir disiplin anlayışı parti yaşamına damgasını vuruyordu.

Sonuç olarak, ülkede devrimci durum koşulları, yokken partinin ve par-

TBKP'nin program tasarısı üzerine önerilerimiz

ORTADOĞU'DAN

TBKP'nin program tasarısı, ülkemizin özgüllüklerini, toplumsal güçlerin konumlarını ve bunların ortak savaşımının sağlanmasının yollarını doğru koyabilmesi; bu olguları bölge ve dünya sorunlarıyla bağı içerisinde ele alabilen özelliğiyle de gerçekten yeni bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımın, Türkiye'de yeni bir "demokratik düzen"in oluşması için yığınları harekete geçirebilecek bir politik belge olduğunu yakın zamanın gelişmelerinin bile doğruladığı inancındayız. Program tasarısının mantığını yerinde buluyoruz ve benimsiyoruz. Ancak bununla beraber aydınlanması gereken, yanlış anlamalara kapı aralayan bazı yönlerin bulunduğu inancındayız. Bunlar üzerinde önerilerimizi sunmak istiyoruz. Önerilerimiz:

1- Program tasarısının giriş bölümü Türkiye komünist hareketinin tarihini, TİP ile TKP'nin birleşme tarihiyle başlatan bir görünüm arzediyor. Her iki partinin de M.Suphi yoldaşları "kurucu önder" olarak kabul etmeleri, tarihi sürecin anlaşılır, kavranılır olması bakımından yetersiz kaldığı düşüncesindeyiz.

Bu nedenle tasarının giriş bölümüne, "kurucu önderimiz" belirlemesiyle sınırlı kalmadan, TKP'nin kuruluş tarihinden 1960'lı yıllara kadar olan dönemin kısa da olsa özetlenerek konmasını öneriyoruz. Böyle olmadığı taktirde, dışımızdaki kimi sol güçlerin Suphi yoldaşları "komünist hareketin kurucuları olarak kabul etmelerine rağmen (ki bunu olumlu buluyoruz), ondan sonraki süreci tümden atlayarak tarihi kendileriyle başlatma eğilimlerine cesaret verici bir izlenim yaratabileceği kanaatindeyiz.

TİP ve TKP'nin tarihine baktığımızda -varolan bilgi birikimimizin yeterli olduğunu söylemiyoruz- çok yakın ortak özellikler taşıdığını ve ortak birikimlere sahip olduğunu görebiliyoruz. Bu nedenle TBKP'nin program tasarısının giriş bölümü birlik sürecinin anlatımı ağırlığından çıkarılarak, Türkiye komünist hareketinin gelişiminin daha açık formüle edilmesini öneriyoruz.

İlk program tasarısında böyle olmasını yerinde ve yararlı buluyoruz. Ancak, birleşik kongremizle beraber söz konusu düzenlemelerin yapılması gerekir diye düşünüyoruz.

2- "Barış ve Demokratik Yenilenme" aşamasının bütünsel tek devrim sürecinin sosyalist aşamasıyla bağının yeterince kurulamadığı kanaatindeyiz. "Barış ve Demokratik Yenilenme" aşamasıyla sosyalist aşamanın bağı; "Ülkedeki politik güçler oranı, bağımlı tekelci militarist oligarşiyi kesin yenilgiye uğratma, ekonomide ve iktidar yapısında devrimci dönüşümlere yönelme hedefleri için mücadeleyi gerçekçi kıldığında, Barış ve Demokratik Yenilenme stratejik aşaması tamamlanmış olacak ve TBKP'si bu durumda stratejik amaç ve görevleri yeniden belirleyecektir." (Say: 54-55) demekle yetiniliyor.

Tasarıda, "Barış ve Demokratik Yenilenme" programının stratejik aşama olarak belirlenmesi, sosyalist amaç belirlemesini zayıflaştırıyor, ayrıca strateji sorununun anlaşılmasına da olumsuz etki ettiği kanaatindeyiz.

Bundan hareketle tasarının, "Barış ve Demokratik Yenilenme İçin Diyalog ve İşbirliği Politikası" bölümünün, "Barış ve Demokratik Yenilenme" bölümünden önceye alınmasını; "Temel Amaç: Sosyalizm" bölümünden önce de, "TBKP bu durumda stratejik amaç ve görevleri yeniden belirleyecektir" ifadesiyle yetinmeden, Barış ve Demokratik Yenilenme programının gerçekleşmesinden sonra yöneleceğimiz devrimin temel amaçlarının belirlenmesi gerekir diye düşünüyoruz. Bu belirlemenin "Temel Amaç Sosyalizm" bölümünden önce konmasını öneriyoruz.

Önerdiğimiz bölümün; "Barış ve De-

---

tilinin varmış gibi yaşaması ve çalışması, bizi yığınlarda, toplumdan, hatta en yakın çevrelerimizden koparmaktan başka işe yaramıyordu. Yaşamın her alanında etki, kök salmış bir parti olmak bir yana, çeşitli alanlardaki uzmanlarını, uzman kadrolarını, olduğu kadarı ile bile kullanmayan, herkesin herşeyin uzmanı olduğu, artizanı bol uzmanı az bir parti durumuna geldik.

Eğer, yeni bir politik stratejiye geçeceksek, buna uygun bir çalışma stili, kadro politikası ve parti içi yaşama geçmek te zorunludur.

Toplumun çok yönlü demokratikleştirilmesi yoluyla devrime hazırlanan bir parti olarak, önce kendimizi demokratikleştirerek işe başlamamız gerekir. Parti, hem tek tek üyeleri olarak, hem de kollektif olarak "demokratikleşme" tedavisinden geçirilmelidir.

Bunun için önce, birey olarak partilinin (düşüncede ve uygulamada, özel yaşamında) toplumsal yaşamın ve insan ilişkilerinin her alanında gerçekten demokrat olması parti normu yapılmalıdır. Ekonomi, rejim ve dış politika konusunda demokratik düşünceleri savunurken, ahlak, cinsiyet, aile ilişkileri vb alanında, toplumun görece hareketli ve ilerici kesimlerinden daha geri, hatta feodal değerlere sahip partililer, yeni demokratik hareketlere öncülük etmek bir yana, içinde bile barınamazlar.

Kuşkusuz, partili bireyler için dile getirilenler, onların kollektifleri için parti için aynen geçerlidir. Parti içinde demokrasinin eksikliğinden, yetersizliğinden rahatsız olmayan partililerin kollektifi, toplumun çok yönlü demokratikleşmesinin yaratıcı ve gerçek öncülüğünü elbette yapamaz. Kısacası parti ve partili, toplumu demokratikleştirmeye girişmeden önce kendisini, düşüncede ve uygulamada demokratikleştirmelidir. Aksi halde, yeni politik strateji, lafta kalan güzel sözler olarak kalmaya mahkumdur. Ne yazık ki, program taslağının parti bölümünde de tüzük taslağında da, yukarda söylenenler doğrultusunda bir yaklaşımı göremiyoruz. Birkaç cümle ile parti içi demokrasinin erdem ve geliştirilmesinden söz edilmesi değildir kastettiğim.

Yeni stratejimizle uyumlu bir kadro politikası ve parti çalışması anlayışı gerekiyor. Partili çalıştığı okuduğu yaşadığı, uzmanı olduğu yer ve alanda, soluk alır gibi bir doğallık ve uzun soluklulukla yürütebilmelidir parti çalışmasını. Öğrenci, üniversite ve okulunda, işçi-memur işyerinde, işsiz semtinde ve işsizler arasında, doktor hastahanede, sağlık alanında, mühendis çalışma veya uzmanlık alanında, politik çalışma yürütmelidir. Çalıştığı, yaşadığı alanı, mensubu bulunduğu meslek yaş cinsiyet, ulus, grubunu demokratikleştirmeye çalışmalı ve bunlardaki antidemokratikliğe karşı savaşımı örgütlemelidir. Bizi yığınlara bağlayacak olan, demokratik potansiyelin, nasıl ve ne gibi araçlarla harekete geçirilebileceğini kavramamızı saylayacak olan, toplumun ve toplumsal yaşamın her alanında bizi var edebilecek çalışma tarzı budur. Uzmanları ve uzmanlık organları olabilen, uzun soluklu, dayanıklı bir parti de ancak böyle bir çalışma temelinde oluşacaktır. Kısacası, "mesleği devrimci" olanların değil ücretli-ücretsiz "profesyonel devrimci" lerin değil "mesleği", öğrenci, işçi, doktor, mühendis, bilim adamı, sanatçı komünistlerden oluşan bir parti gereklidir. Yığınların nabzını tutan bir parti, sözle değil, böyle bir çalışma stiliyle ve kadro politikasıyla olunur. Yöneticilerinden direktif ve hikmet beklemeyen yaratıcı partililer ise ancak böyle bir çalışma stili ve kadro politikasına geçilerek oluşacaktır, nasihatle değil. Partilinin ve parti yaşamının demokratikleşmesinin nesnel koşulları da ancak böyle oluşur. Program taslağındaki "Parti" bölümünde böyle bir yaklaşım yoktur, yeni program, "eski" parti anlayışıyla yürüyemeyeceğine göre, tümüyle yeniden, bu anlayışla yazılmalıdır. ■

Program üzerine

Baştarafı 12. sayfada

(...) Baş düşman, öncü ve yedek güçler, esas vuruş doğrultusu, bağlaşık güçler ve benzeri kavramların programda yer almayacağı belirtiliyor. Bunlar devrimci literatürde kullanılan sözcükler, keskin anlayışlara yol açacağını zannetmiyorum. Bu yüzden bu konu üzerinde durulmasının bir abartı olduğu kanısındayım.

Çok aşamalı devrim süreci nedir, nasıl olmalıdır? Daha açık ve net bir şekilde konmalıdır. (...)

(...) Programda belirtilen anti demokratik otoriter rejim tanımı; daha önceki faşist rejim tanımlamasıyla uyuşmuyor. Rejimde fazla bir değişiklik olduğu inancında değilim. İşkenceler sürüyor, ceza ve tutukevlerindeki durumlar daha da kötüleşiyor, askerler kışlalarına dönmüş olmalarına rağmen güçlerini hissettiriyorlar. Faşist rejim yerine belirtilen otoriter rejimin niteliği tanımı daha net bir şekilde konulmalıdır. (...)

(...) Program taslağının bazı bölümleri popülerize olma çabasını gözönüne çıkarıyor. Bu türden hazırlanacak bir program popülerlik sağlasa bile parti nihai amacına yönelik çalışmalarından sapmalara uğrayabilir. Bu denli reformist çizgiye yakın program sonucunda kadro partisi olmaktan kurtulabiliriz, ancak kitle partisi olurken de partinin birçok niteliğinde değişime uğrayabilir. Bunların sonucunda nihai amaca yönelik çalışma yapan parti yön değiştirebilir.

Komunist partiler her zaman sınıf partileridir. Reformizme yakın bir programla yığınsallaşması sağlansa da, yine de kadrolara büyük bir iş düşecektir. Bu nedenledirki, kadroların seçiminde çok hassas davranılmalı. Tüzük tartışmasıyla gündeme gelecek olan üyelik konusunu şimdiden düşünmeliyiz.(...)

(...) Proletarya diktatörlüğü terimi yalnızca 12 komunist partisinin programında kalmıştır ya da diktatörlük kavramı parti programının daha iyi anlaşılmasına, ne de görevlerini daha iyi yerine getirmesine hizmet eder gerekçeleriyle bir komünist partisinin programından çıkarılmamalıdır. Geniş politik güçler ile güçbirliği hedeflenirken proletarya diktatörlüğü kavramının programdan çıkarılmasıyla bizim dışımızdaki devrimci güçler ile güçbirliği yapılması zorlaşmıyor mu. (...)

Tüm yoldaşlar raporlarını program tasarısını anlamaya yönelik, eleştiri ve önerilerden oluşturmuşlardır. Rapordaki ortak anlayış program tasarısını ve yeni anlayışın kavranması temelinde olmasıdır. Bu nedenle kimi olumsuz yönler ön plana çıkarılmış ve sorular sorulmuştur. Raporlardan bazı alıntılar yaptıktan sonra, aynı konularda kaç kişinin görüş belirttiğine ve tek sorulan sorulara geçiyorum.

Faşist rejiminde niteliğinde bir değişiklik görmedikleri, programda belirtilen otoriter rejim tanımını anlayamadıklarını, bu konunun dahanet açıklanması ...yoldaş önerdi.

Proletarya diktatörlüğü kavramının programda kullanılmamasını anlayamadıklarını, bu konunun teorik temelleriyle daha iyi açıklanmasının gerekliliğini ... yoldaş önerdi.

Barışçıl yolun kazanılmasının yanında her türlü mücadelenin de kabul edilmesini ... yoldaş önerdi.

Uluslarararası yeni ekonomik düzenen ne olduğu ve açıklanmasını ... yoldaş önerdi.

Bir yoldaş yeni tutuculuğun ne olduğunun açıklanmasını istedi.

Bir yoldaş, geçmişte TKP ile TİP arasında ne gibi görüş ayrılıklarının olduğunu, soruyor.

Bir rapordan kollektif adına; bizlerin bu tartışmada yer almasını, böylece gelişmelere daha sorumlu bakmamızı sağlayan, görüşlerimizi açıkça yazmamızı isteyen, partimizi en coşkun duygularımla selamlıyorum. Program tasarısı çalışmalarına katılan tüm yoldaşlarıma başarılar diliyorum. ■

---

mokratik Yenilenme" aşamasının tamamlandıktan sonra partimizin nihai amaçlarının temelini oluşturan temel hedeflerin belirlenmesinden oluşmasını öneriyoruz.

3- Barış ve Demokratik Yenilenme sürecinin stratejik aşama olarak belirlenmesinin yanlış anlamalara yol vermesini önlemek için, tasarının 27. sayfadaki son paragrafın son cümlesinin yerine; "Barış ve Demokratik Yenilenme için mücadele, bugünkü aşamada Komünist Partisi'nin bütünsel tek devrim sürecinin ilk aşamasındaki stratejik çizgisidir" cümlesinin konmasını öneriyoruz.

4- Tasarıda "olabilir, yapılabilir" kelimeleri çok kullanılıyor. Bunların birçoğu yerinde olmakla beraber, yersiz olduğu yerlerde var. Bunun için 29. sayfanın yukarıdan aşağıya 4. paragraftaki kelimelerin "sağlayabilir" yerine "sağlayacaktır", "güçlendirebilir" yerine "güçlendirecektir", "oynayabilir" yerine "oynayacaktır" ifadelerinin konmasını öneriyoruz.

5- Tasarıda çok tekrarlar var. İlk haliyle böylesi tekrarlar birazda yararlıdır. Ancak son şeklini alırken mümkün olduğu kadar tekrarlardan arındırılmasını öneriyoruz.

Partilerimizin parti içi demokrasiyi nesnel hayatta uygulayarak başlatmış oldukları süreci, TİP ve TKP'li yoldaşlarımızın partilerimizin amaçlarına uygun olarak değerlendireceklerine ve birleşik kongremizin bu tartışma sürecini işçi sınıfımızın ve halkımızın çıkarları temelinde inceleyerek olumlu sonuçlara varacağına olan inancımızı belirtmek istiyoruz. ■

Niçin kapitalizmin temel alternatifi sosyalizmdir?

6. sayfadan devam

yi yetiştirmek istediğimiz yeni toprakta (Yeni bir toprak sözkonusu ise, yanlız onun yapısı değil, iklim koşulları, üreticilerin durumları vs. de farklıdır), önceki topraklarda kullanılan yöntemleri, ölçüleri, araçları aynen kopya edemeyiz. Yeni toprakta bitkimizin en verimli nasıl yetiştirilebileceği üzerine tartışacak, araştırmalar yapacağız. Daha önceki denemelerde doğruluğu sınanmış yöntem ve araçları kullanacak, diğerlerini bırakacağız. Böylece daha ilk girişimimizde başarı şansımızı yükseltmeye çalışacağız. Kısacası, kendi ülkemizde sosyalizm kuruculuğuna giriştiğimizde her tür kopyacılık, şablonculuk hastalığından uzak durmayı amaçlıyoruz. Sosyalizmin gerçeklik olduğu ülkelerde komünistlerin elde ettikleri tüm deneyimleri kendi deneyimlerimiz olarak ele alacak, böylece bakış açımızı, görüş mesafemizi genişleteceğiz. Daha önce düşülen yanlışları tekrarlamamaya, onların zor aştıkları engelleri biz daha kolay aşmaya çalışacağız.

Demek ki, sosyalizmin gerçeklik olduğu ülkelerin tümünde sosyalizmin gerektirdiği hedeflere tam olarak ulaşılamamışsa, bugün sosyalizm her alanda kapitalizmden üstün olduğunu gösteremiyorsa bile, sosyalizm kapitalizmin alternatifi olmaktan çıkmıyor. Kaldı ki sosyalizm daha bugünden, gerçeklik olduğu ülkelerde elde ettiği başarılar ve sağladığı olanaklarla kapitalizmden üstün olduğunu kanıtlayabiliyor. Bu yüzden kapitalist ülkelerde komünistler, sosyalizmde gerçeklik olacak ve bugün gittikçe insanlığın daha büyük bir bölümüne malolan özlemler uğruna özverili savaşım yürütüyor. Daha hiç bir örnek sosyalizm kurulmadan bu özlemlerin gerçekleşebileceğini göstermedi. Yine hiç bir örnek Komünist Partisi olmadan bu özlemler uğruna verilmesi gereken savaşımın başarılı biçimde sürdürülebileceğini göstermedi. Üstelik kapitalizm altın çağını yaşarken, komünist partileri onca zor koşullarda mücadele ettikleri ve onca zayıflık gösterdikleri halde.... ■

(*) Sosyalizmin görece daha geri ülkelerde kurulmaya başlanmasının, yani nesnel zayıflıkların rolü önemli ölçüdedir. Sosyalizmin kapitalizme alternatif olup olmadığını tartışanlar sosyalist ülkeleri en ileri kapitalist ülkelerle karşılaştırıyor. Bunu yapmak yanlış değildir. Ancak bunu yaparken her iki sistemin başlangıç noktalarını hesaba katmalıyız. Birincisi en gelişmiş kapitalist ülkelerin 1920'deki düzeyi ile Sovyetler Birliği'nin düzeyini gözönünde bulundurmalıyız. Ikincisi, 1. Dünya savaşından sonra Sovyetler Birliği'nde yaşanan iç savaş ile 2. Dünya savaşının yarattığı tahribatı hesaba katmalıyız. Bu tahribatın sorumlusu da emperyalizmdir.

Program üzerine görüşlerimiz

Kemal AK-
Zafer Parti Birimi Adına
İstanbul

Değerli yoldaşlar,

Program tasarısı çalışmalarına, .. yoldaş, ... sempatizan katılmıştır. Çalışmamız kollektif nitelikte olmamış, tek tek görüşmelerde program tasarısı işlenmiştir. Sonuçlar raporlar halinde alınmıştır. Bu rapor çalışmalara katılan yoldaş ve sempatizanların raporlarından derlenmiştir.

Raporlardan alıntılar:

(...) Soruna, bir de tasarıya ilişkin genelge perspektifiyle yaklaşmak gerekirse görüşlerimde iki ayrı yön ortaya çıkmaktadır. Birincisi: Devrimci teori ve politika devrimci bir örgüt ve eylemle vücut bulur. Geçmiş dönem politikası, gerek geniş bağlaşıklık anlayışıyla, gerekse normların yaşamsallığı anlayışıyla, hem yeni açımlanan görüşlerden ciddi farklılıklar taşımamakta, hem de doğruluğu bugünün görevlerine partiyi getirebildiğine bakarsak onanması gerekmektedir. Ancak parti faaliyetindeki zaafları her düzeyde görmüş ve onaylamış ise de bunların nesnel koşulların etkisi ve öznel rollerle doğduğu gibi bir görüşü eklemiştik. H.Kutlu yoldaşın açtığı gibi, daha fazla demokrasi koşulları daha güçlü bir parti faaliyetine olanak tanıyacaktır. Geride kalan dönem, Sol birlik, politik birlik gibi görevleri geliştirirken, diğer yandan işçi sınıfının tüm müfrezeleri arasında köklü bağları oluşturamamışken, parti faaliyetinde de kopma, likidasyon, koşullar gereği uzak kalma gibi zayıflıkları beraberinde getirmiş, ayrıca çok iyi belgelendirilmemiş olsa bile TİP'li yoldaşların da gerek üst düzey gerekse de taban örgütlerinde birçok ayrık, dağılma ve dejenerasyonu gündeme getirmiştir.

İkinci olarak, yeni program taslağı, ana halkasını uluslararası koşullardaki köklü değişimlerde bulduğumuz, ülkemiz özgülünü bağlama zorunluluğu duyduğumuz uluslararası komünist hareketin geliştirdiği yeni yaklaşımlarla irdelendiğinde sınırlı soru işaretlerinin dışında, kendi içinde bütünlüğe sahip, yarının toplumunu kurmaya alternatif olan, tartışmaya gerçekten ihtiyaç bırakmayan bir formulasyonla karşımıza çıkmaktadır. (...)

(...) Marksizmin-Leninizmin yeniden yorumlanması (çağa uygun) özellikle gelişen sosyalizm koşullarında ve işçi sınıfının güvencesinde olanaklı görülüyorken, doğruluğu pratikte sınanacak olan bu görüşlerin önemli bir kısmını (proletaryanın çıkarları ile toplumsal gelişmenin çıkarları arasında fark görme, ekonomide gelişmeyi ve bilimsel teknolojik ilerlemeyi sağlayıcı biçimlenme, sosyal yaşamda ve parti yaşamındaki düzenlemelerle vb) TBKP'nin programına alması gerekli olmayabilirdi. (...)

(...) Barış ve Demokratik Yenilenme stratejisi, reform programıyla, devrimin nesnel ve öznel koşullarını hazırlarken, koşullar olgunlaştığında devrimci dönüşümlerle sosyalizme geçerken işçi sınıfının ne tür taktiklerle hareket edebileceği görüşleriyle beslenmezse, salt bağlaşıklar açılırsa yeterli olmuyor. Barış ve demokratik yenilenme stratejisinin yaşama geçebilmesinin önkoşulu olan daha fazla demokrasinin nasıl olgunlaşabileceği de açımlanmalıdır. Ayrıca, sosyalizme geçişin barışçıllığı ile demokratik yenilenme sürecinin barışçıllığı konularında açıklık isteyen noktalar. Özellikle ülkemizde, tekellerin konumlarını güçlü yığınsal çıkışlar ve devrimci eylem programı olmaksızın, elden çıkarmayacağı, gerilemeyeceği, hatta barışçıl olmama süreçlerini dayatacağı görüşünü dikkate almak gerekir. (...)

(...) Giriş bölümü, gerek TKP'nin, gerekse TİP'in tüm süreçlerini birlik ve ayrılık noktalarını, ayrıca parti tarihinin yakın ve uzak geçmişindeki pekçok yanını işleyerek, bulanık bir nokta bırakmadan sorumlu özeleştirilerle beslenmelidir. Ayrıca tüm sola yönelik ilişkiler, tutum ve tavırlarda işlenmelidir. Bu gerçekleşmeden tüm sola aktarmayı düşündüğümüz yeni bir sol kültürden söz etmek yanlış olur. (...)

(...) Barış ve Demokratik Yenilenmenin toplumsal güçleri; içinde yer alan ulusal ekonomiye katkıda bulunan işadamları aynı zamanda barışın korunması ve demokrasinin kazanılması, ülke ekonomisine katkıda bulunmak isteyen küçük, büyük bütün sanayici ve işadamlarının, işçi sınıfıyla hangi konumlarda çıkarlarda uyum içindedir, açımlanması gereken önemli bir nokta. (...)

(...) Temel amaç sosyalizm; bölümünde, sosyalist görevler açılırken, başlıca araçların toplumsal mülkiyetinin sağlanmasından bahsederken, diğer üretim araçlarının durumu ve sömürünün kaldırılmasına netlik getirilmelidir. Sosyalist devletin, devletleştirmeyeceği üretim araçlarının varlığı, kişisel mülkiyetin korunması ve miras hakkı gibi sorunların bilimsel temelli gerekçelerle işlenmesinde, ve bu sorunların üzerinde tartışmayı yoğunlaştırmakta yarar görülüyor. (...)

(...) Programda da belirtildiği gibi devrim sürecini en kısa süreye indirmek için katılım seviyesini artırmak, bilinçlilik düzeyini yükseltmekten geçiyor. Devrimin nesnel koşullarını doğru yola yöneltmek ve öznel koşullarını yaratmak gerekiyor. Sınıf uzlaşmazlıklarının yoğunlaşması sonucunda hoşnutsuzluğun artması amaçsız ve sosyal patlamalarla sonuçlanmadan olgunlaşşan bu durumun devrime büyümesi için güçlü alternatifler gerekmektedir. Eskisinden daha farklı hedeflenen bağlaşıklık politikası aralarında sınıfsal, politik ayrılık ve çelişkiler olan toplumsal ve politik güçleri kapsıyor, bunun süreç içinde özgün birlikteliklerin oluşturulması ile yeni bir sol politik kültürün gelişmesi ve tüm toplumda kendini kabul ettirmesi hedef olarak saptanmıştır. Fakat bu yeni sol politik kültür ancak yapısı gereği devrimci öze sahip olan işçi sınıfının güçlü yönlendirici politikasıyla sağlanabilir. Aksi durumda diğer güçler yararına olan denge yeniden geri adım atılmasına neden olabilir. Bağlaşıklıkları oluşturan sistem bazında halktan yana en somut çıkarların ve istemlerin gerçekleştirilmesi için istikrarlı politikaların izlenmesi gerekmektedir. Yeni anlayışla bağlaşıklık kurulabilecek güçler sosyalizmde de var olacağı, böyle olması durumunda proletarya diktatörlüğünün sağlıklı bir temele oturması gerekir ki, karşı devrimci güçler bu dengeyi bozmasın. (...)

(...) Devrimin yolunun barışçı bir süreçten geçmesinin politik bir gereklilik olduğu uluslararası durumdan dolayı vurgulanmaktadır. Uluslararası gerginlik koşullarında ve özellikle emperyalizmin yoğun tehdidi ve saldırısı altında barışçı yolun gerekliliği gözardı edilemez. Proletarya enternasyonalizminin karşısında nükleer silahla donanmış emperyalist güçlerin bulduğu, devrime yönelik koşulların bu gerginliği artırdığı bir gerçek olmakla birlikte barışçı yolun devrime büyümesinin süreci daha da uzayacaktır. Ülkemizde demokratik kazanımların yoğunlaştığı devrimci dönüşümlerin iyiye gittiğini varsaysak bile emperyalizm açısından Türkiye önemli bir stratejik konuma sahip olduğundan emperyalizmin baskısı soğuk savaş niteliğinde artacaktır. Buna rağmen barışçı yoldan devrime ulaşmayı düşünmek iyimser bir bakış açısı değil midir? (...)

(...) Barış ve demokratik yenilenme stratejisi ve güçleri bölümünde politik güçler ele alınırken komünistler, devrimci sol, Kürt ulusal demokrat akım ve "Yeni sol"un Marksizm temelinde birleşebileceği belirtiliyor. "Yeni sol" kavramının burada neyi temsil ettiği açıklanmalı. Diğer güçler Kemalistler, sosyal demokratlar, anti-emperyalist eğilimli dinsel akımlar, burjuva demokrat akım ve Kürt ulusal hareketi olarak belirleniyor. Yeşiller ve radikaller grup olarak girişimlerde bulunuyorlar. Önümüzdeki dönemdeki politik alanda ortaya çıkma olasılıkları yüksek olan bu gruplar barış ve demokratik yenilenme stratejisi içinde nasıl bir yer alabilirler? Bu gruplara yaklaşımımız bugünden nasıl olmalıdır? Bu konuların da açılmasında yarar olacağı kanısındayım. (...)

Devam 11. sayfada